

Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πάτρας

Σχολή Επαγγελματών Υγείας & Πρόνοιας

Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Θέμα:

**«Η Συμβουλευτική φοιτητών σε ορισμένα Πανεπιστήμια
της Ευρώπης και της Αμερικής»**

Σπουδαστής: Ιχτιγιάρογλου Πρόδρομος

**Πτυχιακή Εργασία για τη λήψη του πτυχίου στην Κοινωνική
Εργασία από το Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας της Σχολής
Επαγγελματών Υγείας και Πρόνοιας του Ανώτατου
Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (Α.Τ.Ε.Ι. Πάτρας)**

ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2004

Η επιτροπή για την έγκριση:

Υπογραφή:

Υπογραφή:

Υπογραφή:

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ:

Τον Επόπτη μου Δρ. Ηλία Γιαννικάκη, όλους όσους με βοήθησαν για την πραγματοποίηση αυτής της Πτυχιακής Εργασίας, τους γονείς μου για τη συμπαράσταση και την εμπιστοσύνη στον εαυτό μου για την ολοκλήρωση της μελέτης.

Περίληψη μελέτης

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να καταγραφούν κατά προσέγγιση τα σημαντικότερα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.), στην Ελλάδα, την Μεγάλη Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, όσον αφορά τις υπηρεσίες και τα προγράμματα που προσφέρουν στους φοιτητές που αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε θέματα προσαρμογής και ψυχικές διαταραχές.

Γίνεται προσέγγιση του θέματος βιβλιογραφικά, μελετώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του τέλους της εφηβικής ηλικίας, καθώς τις ανάγκες και τα αιτήματα του φοιτητικού πληθυσμού σε παγκόσμια κλίμακα.

Συγκεκριμένα, στο τρίτο κεφάλαιο εντοπίζονται οι ιδιαίτερες ανάγκες και προβλήματα των ελληνικών Πανεπιστημίων, του φοιτητικού πληθυσμού και οι υπηρεσίες των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών του Πανεπιστήμιου των Ιωαννίνων και των Αθηνών.

Στο τέταρτο και στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται ο οργανισμός της FEDORA-PSYCHE, που αποτελεί το έναυσμα για την εξέλιξη της ψυχολογικής συμβουλευτικής φοιτητών στην Ευρώπη και κάποια προγράμματα από Πανεπιστήμια της Μεγάλης Βρετανίας και των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής που λειτουργούν ως πρότυπα για την ανάπτυξη και την ομαλή προσαρμογή των φοιτητών (-τριών).

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα συμπεράσματα σχετικά με την στήριξη και το έργο που προσφέρουν στον φοιτητικό πληθυσμό τα Κέντρα αυτά και ακολουθούν οι εισηγήσεις όσον αφορά τις ελλείψεις και την καλύτερη λειτουργία τους με σκοπό την ανώδυνη αποφοίτηση τους και την ομαλή ένταξη τους στην παραγωγική διαδικασία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΜΕΛΕΤΗΣ
ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

σελ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1	Το Πρόβλημα _____	2
1.2	Σκοπός της μελέτης _____	4
1.3	Ορισμοί Όρων _____	5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

2.1	Ο χρονικός προσδιορισμός του τέλους της ήβης _____	7
2.2	Η κρίση ταυτότητας _____	9
2.3	Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.) _____	11
2.3.1	Ο πρωτοετής φοιτητής _____	12
2.3.2	Οι Σύμβουλοι- Θεραπευτές _____	14
2.3.3	Η συμβουλευτική διαδικασία _____	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1	Οι Πανεπιστημιακές Κοινότητες _____	19
3.2	Ελληνικός Φοιτητικός Πληθυσμός _____	21
3.3	Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων _____	23
3.4	Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Αθηνών _____	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΗΣ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

4.1 Το «Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ακαδημαϊκού Προσανατολισμού» (Forum Européen de l'Orientation Académique – FEDORA)	30
4.2 Μεγάλη Βρετανία-Συμβουλευτικές Υπηρεσίες φοιτητών	33
4.3 Το Σύστημα "Personal Tutor"	35
4.4 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του "CAMBRIDGE"	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

5.1 Το επιτυχημένο μοντέλο της Καλιφόρνιας	40
5.2 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του "CHICAGO"	41
5.3 Πανεπιστήμιο "Kean" του New Jersey. Πρόγραμμα Συμβουλευτικής Υποστήριξης για Αφροαμερικάνους και Λατίνους Φοιτητές	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΩΝ

Σελ

1. Δαπάνες ανά φοιτητή (1994-1995) σε ελληνικά Πανεπιστήμια_____20
2. Οι Κυριότεροι σταθμοί της FEDORA-PSYCHE από την ίδρυση της έως σήμερα_____32

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, η συμβουλευτική γενικά στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελούσε κομμάτι της συμβουλευτικής που εφαρμόζονταν μέσα στο στενό φάσμα του σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγησης σπουδών. Σε πολλές χώρες, ακόμη και τώρα, αποτελεί αναπόσπαστη συνέχεια του θεσμού της συμβουλευτικής και πληροφόρησης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Σύμφωνα με την Καλαντζή-Αζίζι.Α, (2000, τ. 68, σ. 38), οι φοιτητές σε παγκόσμια κλίμακα αποτελούν μια «ομοιογενή» ομάδα από νέους 19 έως 22-25 ετών, οι οποίοι δεν έχουν ενταχθεί στην παραγωγική διαδικασία της αγοράς εργασίας, αλλά προετοιμάζονται να ασκήσουν επαγγέλματα υψηλών προδιαγραφών που απαιτούν καλές βασικές γνώσεις και υψηλό πνευματικό δυναμικό. Ο φοιτητικός πληθυσμός παρουσιάζει μια «αυξητική» τάση διεθνώς [1980: 1000/11,5 (κάτοικοι / φοιτητές), 1998 : 1000/14], μια αναλογία που γνωστοποιήθηκε στο Συνέδριο της UNESCO, (1998) για την Ανώτατη Εκπαίδευση στο Παρίσι.

Ας μην παραβλέψει κανείς το γεγονός ότι υπάρχει μια μερίδα φοιτητών και μάλιστα τα τελευταία χρόνια αυξάνεται όλο και περισσότερο, οι οποίοι είναι μεγαλύτερης ηλικίας από αυτές που προαναφέρθηκαν, με την έννοια ότι πρόκειται για άτομα κυρίως μέσης ηλικίας. Τα άτομα αυτά δεν αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα προσαρμογής και άλλες διαταραχές. Επιλέγουν να σπουδάσουν είτε γιατί έχουν ανακαλύψει τις ιδιαίτερες κλίσεις τους είτε για να αυξήσουν τις γνώσεις και τα οικονομικά τους οφέλη. Τα αιτήματα τους αφορούν

κυρίως την επαγγελματική τους σταδιοδρομία και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Με την εισαγωγή και τη φοίτηση στο Πανεπιστήμιο, το άτομο καλείται να αντιμετωπίσει μια νέα πραγματικότητα που περιλαμβάνει πάρα πολλές προκλήσεις, καταστάσεις και γνωριμία με νέους ανθρώπους. Προσπαθεί να προσαρμόσει στα μέτρα του αυτές τις νέες αλλαγές γιατί οι αλληλεπιδράσεις του με το νέο περιβάλλον, προκαλούν στο άτομο κρίσεις, κυρίως κρίσεις ταυτότητας, που καταλήγουν σε διαταραχές και επηρεάζουν τον ψυχισμό του ατόμου. Παρόλα αυτά έχει στη διάθεση του ένα μεγάλο χρονικό διάστημα για να επεξεργαστεί και να αποσαφηνίσει με την άνεση του τις δυσκολίες που τυχόν να αντιμετωπίζει γύρω από τα θέματα ταυτότητας. Προσπαθεί να ξεπεράσει τον προηγούμενο τρόπο ζωής, που είχε να κάνει με την οικογένεια, το σχολείο, τις οικονομικές υποχρεώσεις και το κοινωνικό περιβάλλον. Για να ξεπεράσει το άτομο ανώδυνα αυτές τις δυσκολίες λαμβάνονται υπόψη κάποιοι παράγοντες όπου (α) η κοινωνικοποίηση έως αυτήν την στιγμή, (β) ο προσωπικός τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων και (γ) η βοήθεια από το κοινωνικό περιβάλλον, προϋποθέτουν την ουσιαστική προσαρμογή. Επομένως, η εισαγωγή του ατόμου στο Πανεπιστήμιο χαρακτηρίζεται ως κρίσιμο συμβάν της ζωής, αποτελεί μια πρόκληση για την ψυχική υγεία (Καλαντζή-Αζίζι, 1996, σ. 51-2).

1.1 Το πρόβλημα

Μέσα στα πλαίσια του επαγγελματικού προσανατολισμού στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, οι σύμβουλοι σπουδών κατέγραφαν πολλά αιτήματα φοιτητών που ζητούσαν ψυχολογική στήριξη, καθώς επίσης μέσα από τη διαδικασία πληροφόρησης εντόπιζαν τις ανάρμοστες αντιδράσεις τους. Σε τέτοιες περιπτώσεις παρέπεμπαν αρχικά τον συμβουλευόμενο φοιτητή σε εξωτερικά κέντρα ψυχικής υγείας. Εκεί

όμως, λόγω έλλειψης εξειδικευμένων γνώσεων σε θέματα ακαδημαϊκής μάθησης, δεν γίνονταν η κατάλληλη παρέμβαση. Στην ίδρυση συμβουλευτικών κέντρων φοιτητών συνέβαλε η εξέλιξη και διάδοση της "κοινωνικής ψυχολογίας" που πρεσβεύει ότι οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας πρέπει να βρίσκονται πολύ κοντά στους πληθυσμούς -στόχους- για καλύτερα αποτελέσματα. Στην προκειμένη περίπτωση -στόχος- είναι ο κάθε φοιτητής που παρουσιάζει δυσκολίες προσαρμογής στο νέο του περιβάλλον και αποτελεί το επίκεντρο για τη ίδρυση και λειτουργία των συμβουλευτικών κέντρων. Τα κέντρα αυτά ξεκίνησαν ως κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού ενώ αργότερα στελεχώθηκαν από ψυχολόγους και ψυχοθεραπευτές (Καλαντζή-Αζίζι. Α, 1996, σ. 56-8).

Ο /η πρωτοετής φοιτητής (-τρια), αντιμετωπίζει μια νέα πραγματικότητα που περιλαμβάνει δύσκολες καταστάσεις, καθώς έρχεται σε επαφή με καινούριο κόσμο και άγνωστες συνθήκες διαβίωσης. Καλείται να εξερευνήσει νέα δεδομένα, να αποκτήσει νέες γνώσεις και να διαταράξει την ψυχική του ισορροπία από την αβεβαιότητα για το η προσαρμογή του στο καινούριο περιβάλλον αποδίδει στις σπουδές του, εφόσον αυτό επιθυμούσε ή όχι. Σε συνάρτηση με τα παραπάνω έρχεται η προηγούμενη κατάσταση που βρίσκονταν, δηλαδή εκείνη που χαρακτηρίζονταν από σταθερότητα και οικογενειακή ασφάλεια από την οποία προσπαθεί να απεξαρτηθεί, χωρίς όμως να γνωρίζει κατά πόσο θα επηρεαστεί από τις μελλοντικές του φιλοδοξίες (Κιούσης. Σ, 1996, σ. 45).

Σε συνάρτηση με τους φοιτητές που διακόπτουν ή διαιωνίζουν τις σπουδές τους λόγω ψυχολογικών προβλημάτων και δαπανούν μεγάλα χρηματικά ποσά οι οικογένειες τους, έρχονται οι κρατικοί φορείς που διαθέτουν υψηλά κονδύλια για ένα μεγάλο ποσοστό νέων με υψηλές απαιτήσεις στην εκπαίδευση, ώστε με την προετοιμασία τους σε επαγγέλματα με οικονομικό και κοινωνικό κύρος, θα αποδώσουν στο

κράτος αργότερα περισσότερα από όσα ξόδεψε (Καλαντζή-Αζίζι. Α, 2000,σ.38-9).

1.2 Σκοπός της μελέτης

Σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης ήταν να διερευνηθούν τα Πανεπιστημιακά Συμβουλευτικά Κέντρα σε σχέση με τις υπηρεσίες και την ψυχολογική στήριξη που προσφέρουν στους φοιτητές. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι:

- α) Να συγκεντρωθεί υλικό σχετικά με τις υπηρεσίες που προσφέρουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.), που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, σε Ελλάδα, Μεγάλη Βρετανία και Η.Π.Α.
- β) Να διερευνηθεί η παρουσία και το έργο των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών σε σχέση με τις πιο πρόσφατες έρευνες που πραγματοποίησαν.
- γ) Να εντοπισθούν οι ελλείψεις και τα κενά που παρουσιάζουν τα ελληνικά Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, σε σχέση με αυτά του εξωτερικού, με στόχο την περαιτέρω επανοργάνωση και την καθιέρωση του θεσμού σε όλα τα ελληνικά Πανεπιστήμια.

Ακολουθεί η καταγραφή:

- 1) Η ελληνική πραγματικότητα και οι δυσκολίες της. Συγκεκριμένα παρουσιάζονται τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων (Σ.ΚΕ.Π.Ι.), που είναι το πρώτο Συμβουλευτικό Κέντρο που λειτούργησε στην Ελλάδα και του Πανεπιστημίου Αθηνών του τμήματος Φ.Π.Ψ.
- 2) Της ιστορικής εξέλιξης, του οργανισμού της FEDORA, που αποτελεί θεμέλιο λίθο για τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και παρουσιάζονται συνοπτικά, οι Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Φοιτητών στην Μεγάλη Βρετανία και το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου του Cambridge.

3) Η Αμερικάνικη διάσταση του θεσμού των Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών τα οποία είναι αυτοκέφαλα σε κάθε Πανεπιστήμιο και παρουσιάζονται συγκεκριμένα, το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου του "Chicago" και του ομοσπονδιακού "Kean" της Νέας Υόρκης.

1.3 Ορισμοί όρων

α) Συμβουλευτική

Είναι η διαδικασία η οποία μπορεί να βοηθήσει το άτομο -με τη θέληση του- να πετύχει μια εποικοδομητική αλλαγή στην προσωπικότητα του. Είναι η αλλαγή τόσο η επιφανειακή όσο και η βαθύτερη, προς μια κατεύθυνση που οδηγεί στην συγκρότηση, στη μείωση των εσωτερικών συγκρούσεων και στη χρησιμοποίηση περισσότερης ενέργειας για την βελτίωση της ζωής του (Rogers, 1942).

β) Ψυχολογική Συμβουλευτική

Είναι μια βοηθητική διαδικασία που στοχεύει, όχι στο να αλλάξει τον άνθρωπο, αλλά να τον βοηθήσει να χρησιμοποιήσει τα προσόντα που διαθέτει για να αντιμετωπίσει με επιτυχία τη ζωή... είναι η διαδικασία που έχει σχεδιαστεί για να βοηθήσει το άτομο να απαντήσει στο ερώτημα "Τι θα κάνω;" (Tyler, 1961).

γ) Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών

Τα "Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών" (Σ.Κ.Φ.) είναι υπηρεσίες που χαρακτηρίζονται από την εξωνοσοκομειακή -κοινωνική και μη-ιατροκεντρική μορφή και παρέχουν κυρίως πρωτοβάθμια περίθαλψη και ψυχολογική στήριξη σε προληπτικό επίπεδο. Στεγάζονται μέσα στα Πανεπιστήμια εκεί όπου ζει και φοιτά ο φοιτητής, δίπλα στα αμφιθέατρα, τα γραφεία της Γραμματείας, τις εστίες και τα εστιατόρια, έτσι ώστε να έχει άμεση πρόσβαση σ' αυτά. Η παρέμβαση σε κρίση (σε δεύτερο και τρίτο επίπεδο) εφαρμόζεται όταν υπάρχει το κατάλληλα εξειδικευμένο προσωπικό και η υποδομή για μια ολοκληρωμένη παροχή υπηρεσιών.

Διαφορετικά, παραπέμπουν τον συμβουλευόμενο φοιτητή σε εξωτερικές υπηρεσίες ανάλογα με την περίπτωση (Καλαντζή-Αζίζι, 2000, σ. 39).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι νέοι, αναμφισβήτητα, είναι επιρρεπείς στις νέες προκλήσεις του εκάστοτε κοινωνικού, οικονομικού και κοινωνικού συστήματος και συμβάλουν καθοριστικά στη δομή κάθε κοινωνίας.

Το κεφάλαιο αυτό προσεγγίζει τρία θέματα που αφορούν το νεαρό άτομο. *Πρώτον*: τα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζει κατά τη μετεφηβική του ηλικία, που αποτελεί το αντικείμενο της εργασίας. *Δεύτερον*: οι αλλαγές που παρουσιάζονται κατά την είσοδο του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και *Τρίτον*: τις λειτουργίες των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών.

2.1 Ο χρονικός προσδιορισμός του τέλους της ήβης.

Μεγάλους προβληματισμούς παρουσιάζει ο χρονικός προσδιορισμός του τέλους της ήβης, γιατί αποτελεί ένα γεγονός που εξαρτάται από το περιβάλλον που ζει και τους ανθρώπους με τους οποίους συναναστρέφεται το νεαρό άτομο. Πιο συγκεκριμένα, η **ψυχοκοινωνική ωριμότητα** του ατόμου διαμορφώνεται από το είδος της κοινωνίας στην οποία ζει (π.χ. οι απαιτήσεις της αστικής κοινωνίας δημιουργεί ασαφείς ρόλους για τους ενήλικους), επειδή τα βιολογικά και ψυχοπνευματικά χαρακτηριστικά του έχουν ήδη ωριμάσει (Παρασκευόπουλος, σ. 14).

Ειδικότερα, σύμφωνα με έρευνα του Ε.Κ.Κ.Ε. η Τεπέρογλου Α. (επιστημονική υπεύθυνη της έρευνας, 1999), στην εξελικτική ψυχολογία, με τον όρο «νεότητα», εννοείται η "γέφυρα" που ενώνει την εξάρτηση της παιδικής ζωής με την ανεξαρτησία της ενήλικης ζωής. Είναι δηλαδή, η χρονική εκείνη περίοδος όπου το νεαρό άτομο αποκτά τα κατάλληλα

εφόδια ώστε να ανταποκριθεί με επιτυχία στις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής.

Ο Ι. Παρασκευόπουλος (σ. 146 και 160), θέτει κάποιους αναπτυξιακούς στόχους, για να μπορέσει το νεαρό άτομο να ανταποκριθεί στο ρόλο του ενήλικα. Πρέπει, δηλαδή, ν' αποδεχτεί τη νέα μορφή που παίρνει το σώμα του και να αξιοποιήσει τις δυνάμεις του, ν' αποδεχτεί τον κοινωνικό ρόλο του φύλου και δημιουργήσει ώριμες ετερόφυλες σχέσεις, να εξασφαλίσει τις προοπτικές που θα τον οδηγήσουν σε οικονομική ανεξαρτησία, ν' αποκτήσει συναισθηματική αυτονομία από την οικογένεια του και τους άλλους ενήλικες, να δημιουργήσει σχέσεις αμοιβαιότητας με τους συνομηλίκους και των δύο φύλων, ν' αποκτήσει γνωστικές δεξιότητες με σκοπό την ενεργό συμμετοχή του στα κοινά, να διαμορφώσει ένα αξιόλογο σύστημα, ν' αποκτήσει αυτό που ο Erickson αποκαλεί ταυτότητα του Εγώ. Όσον αφορά, όμως, το γνωστικό τομέα, το νεαρό άτομο κάνει μια αυτοκριτική και στον εαυτό του, δηλαδή το γεγονός ότι μπορεί να ελέγχει τις σκέψεις του, του επιτρέπει να κάνει ενδοσκόπηση και να προβαίνει σε αυτοανάλυση και αυτοκριτική. Η ικανότητα του αυτή καταλήγει στον λεγόμενο **γνωστικό εγωκεντρισμό**. Εδώ, όλες οι λειτουργίες βασίζονται στις σκέψεις. Το νεαρό άτομο νομίζει πως όλοι σκέπτονται όπως αυτό, πως όλοι ασχολούνται μαζί του, με την εμφάνιση του, τις σκέψεις του, τη συμπεριφορά του κ.α. Έχει την ψευδαίσθηση ότι αποτελεί το επίκεντρο της προσοχής, δηλαδή ότι συμμετέχει μόνο του σε μια διαδικασία και οι υπόλοιποι γύρω του είναι παρατηρητές.

Στην περίοδο της μετεφηβείας, το νεαρό άτομο εδραιώνει τα χαρακτηριστικά της θηλυκότητας και της αρρενωπότητας, ανάλογα με το φύλο. Σκέπτεται και μελετάει πιο ώριμα τις διάφορες κινήσεις και αποφάσεις που πρόκειται να πάρει γύρω από τα διάφορα θέματα που το απασχολούν. Από ψυχολογική και παιδαγωγική άποψη, ο Remplain. Η.

τονίζει ότι η μετεφηβεία αποτελεί μεταβατικό στάδιο, γιατί στην ηλικία των 17-18 ετών κανείς δε φτάνει σε πλήρη πνευματική ικανότητα αποδόσεως. Η ακμή της εφηβείας, που χαρακτηρίζεται από μια εσωστρέφεια, των πνευματικών και σωματικών του δυνάμεων, έρχεται σε συνάρτηση με τη μετεφηβεία, που αποτελεί το μεταβατικό στάδιο από την εφηβεία στην ενηλικίωση, η οποία προϋποθέτει μια εξωστρέφεια. Αυτό συμβαίνει διότι η μετεφηβεία αποτελεί τη συνέχιση και το κλείσιμο της πολιτισμένης εφηβείας.

Σύμφωνα με την Anna Freud, (1940), κατά την εφηβεία, οι ψυχολογικοί μηχανισμοί που χρησιμοποιούνται από το άτομο, για να μειώσει τις εντάσεις του, είναι ο *ασκητισμός*, δηλαδή η προσπάθεια να αρνηθεί τις ενστικτώδεις τάσεις και επιθυμίες του και ο *διανοουμενισμός*, δηλαδή η αντιμετώπιση των αγχογόνων προβλημάτων με επιφανειακή λογική ερμηνεία και επιχειρήματα.

2.2 Η κρίση ταυτότητας

Το νεαρό άτομο, στην προσπάθεια του να διαμορφώσει μια λειτουργική ταυτότητα, καλείται να αντιμετωπίσει ποικίλες καταστάσεις, να πάρει αποφάσεις για το μέλλον του χωρίς να έχει τα απαραίτητα εφόδια και εμπειρίες, με αποτέλεσμα να έρχεται σε σύγκρουση με τον κόσμο που το περιβάλλει γύρω του. Όσον αφορά τις διαφυλικές σχέσεις, οι συγκρούσεις οδηγούν το νεαρό άτομο σε λανθασμένα συμπεράσματα. Ειδικότερα, το νεαρό άτομο περνάει μέσα από μια **κρίση ταυτότητας**, δηλαδή, στην προσπάθεια του ν' αποκτήσει ταυτότητα, διαταράσσεται η ψυχική του ισορροπία, με αποτέλεσμα να διχάζεται η προσωπικότητα του ατόμου ανάμεσα στο τι είναι ως νέος και στο τι είναι αργότερα ως ενήλικος και ποια θα είναι η προσαρμογή του (Παρασκευόπουλος Ι. σ. 172).

Ο B. Reymond-Rivier, (1989), ορίζει τρία ψυχολογικά κριτήρια τα οποία μπορούν να προσεγγίσουν τη λύση της νεανικής κρίσης. Τα κριτήρια αυτά είναι:

- Η αυτονομία, δηλαδή, η κατάφαση ενός Εγώ, που πιστεύει στον εαυτό του και στις δυνάμεις του χωρίς να εξαρτάται ή επηρεάζεται από τη γνώμη των άλλων,
- Η προσαρμογή στο πραγματικό, δηλαδή, η εγκατάλειψη των φαντασιώσεων, με σκοπό την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του, και
- Απάρνηση κάποιων γενναιόδωρων, δηλαδή, η ρεαλιστική θεώρηση των πραγμάτων και όχι ουτοπικές ψευδαισθήσεις.

Σύμφωνα με τον Erickson, (1975), το νεαρό άτομο των 17-18 ετών, βρίσκεται ίσως στην πιο ευαίσθητη χρονική στιγμή, όπου καλείται να πάρει μια κρίσιμη απόφαση για την μελλοντική του σταδιοδρομία-αν θα κατευθυνθεί ή όχι προς την Ανώτατη Εκπαίδευση-και να αξιοποιήσει τα μέσα που διαθέτει για να υλοποιήσει τους στόχους του. Σε περίπτωση που η επιλογή του είναι συνειδητή, τότε θα πρέπει να εξετάσει κανείς τους παράγοντες και τα πρόσωπα που την επηρεάζουν, καθώς η στάση του ίδιου του ατόμου και της εσωτερικής του εικόνας προς την όλη διαδικασία. Οι ψυχολογικοί αυτοί παράμετροι επηρεάζουν την διαμόρφωση της ταυτότητας του νεαρού ατόμου.

Η ψυχοκοινωνική ταυτότητα αποτελεί αιτία και αποτέλεσμα μιας γνωστικό-συναισθηματικής διαμεσολάβησης, ανάμεσα στο ατομικό και το συλλογικό, δηλαδή το άτομο (τα προσωπικά του βιώματα) και την κοινωνία (το περιβάλλον γύρω του). Το κάθε άτομο βιώνει μοναδικές εμπειρίες και ζει σε ξεχωριστό περιβάλλον, με αποτέλεσμα οι λειτουργικές σχέσεις που εδραιώνονται ανάμεσα στο ατομικό και στο συλλογικό επίπεδο, να είναι κατά βάση αναπαραστάσεις του Εαυτού, του

Άλλου και της Κοινωνίας (Zavalloni. Mar, Louis-Guerin. Chr, 1996, σ. 38-9).

2.3 Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.)

Ο σκοπός των Σ.Κ.Φ. είναι η άμεση παροχή βοήθειας και ψυχολογικής στήριξης προς τον φοιτητή ώστε, ως ολοκληρωμένη προσωπικότητα να είναι σε θέση να εμψυχήσει και να εμπλουτίσει αποτελεσματικά τις ακαδημαϊκές του γνώσεις. Τα ειδικά θέματα με τα οποία ασχολούνται είναι: το άγχος, η έλλειψη κινήτρων για μάθηση, αναβλητικότητα, παρεμπόδιση της μαθησιακής διαδικασίας λόγω συναισθηματικών δυσκολιών. Για την επίτευξη μιας αποδοτικής και αποτελεσματικής ψυχολογικής συμβουλευτικής, βασίζονται στις προσπάθειες εύρεσης τρόπων εξισορρόπησης μεταξύ συναισθηματικών, γνωστικών και ειδικών δεξιοτήτων μάθησης. Οι τρόποι παρέμβασης που εφαρμόζουν αντανακλούν βασικές μεθόδους ψυχολογικής-θεραπευτικής παρέμβασης όπως η προσωποκεντρική θεραπεία του Rogers, η λογικοθυμική προσέγγιση του Ellis, ευέλικτα, βραχύρυθμα, γνωστικά συμπεριφορικά πρότυπα κ.α. (Καλαντζή-Αζίζι, 1996, σ. 68). Η πρόιμη παρέμβαση μέσω της ψυχολογικής συμβουλευτικής επεκτείνεται σε όλο το φάσμα της "υγείας". Στοχεύει στη μείωση της επιδείνωσης ή της διαίωνισης ενός ψυχολογικού προβλήματος, το οποίο συνοδεύεται από ψυχολογικό Stress, μειώνεται η χορήγηση ψυχοφαρμάκων ή άλλων ουσιών και η επίσκεψη σε γιατρούς. Έτσι, αυξάνεται η αποφασιστικότητα του (-ης) φοιτητή (-τριάς) και βελτιώνεται η ικανότητα για μάθηση.

2.3.1 Ο πρωτοετής φοιτητής

Για κάθε νέο (-α) φοιτητή (-τρια), η εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί μια πρόκληση, γιατί καλείται να αντιμετωπίσει τόσο τις δικές του αδυναμίες όσο τις απαιτήσεις του Εκπαιδευτικού συστήματος.

Η εισαγωγή του ή της μετέφηβου στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται ως "κρίσιμο συμβάν στη ζωή" του / της. Αυτό συμβαίνει γιατί αλλάζει ο τρόπος ζωής, εφόσον σύμφωνα με τον Phillip, (1981), επισυμβαίνει μια καινούρια διαδικασία προσαρμογή όπου:

- α) η κοινωνικοποίηση του ατόμου ως αυτή τη στιγμή
- β) οι τρόποι επίλυσης προβλημάτων, όπως και
- γ) η βοήθεια από το περιβάλλον οδηγούν σε θετική ή σε αρνητική προσαρμογή.

Τα συναισθήματα που διαμορφώνονται από τα καινούρια βιώματα στην καθημερινή ζωή του νεαρού ατόμου, από πλευράς εξελικτικής ψυχολογίας δεν έχουν παθογενή χαρακτήρα, όπως υποστηρίζονταν παλιότερα.

Σύμφωνα με την Καλαντζή -Αζίζι (2000, σ. 39), οι απαιτήσεις της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης έρχονται σε σύγκρουση με την ανάπτυξη και την προσαρμογή του ατόμου, ένα ποσοστό φοιτητών που κυμαίνεται από 10% έως 25% "χάνει το δρόμο του" και χρειάζεται ιδιαίτερη ψυχολογική στήριξη για να καταφέρει να ολοκληρώσει τις σπουδές του και να ξεπεράσει τις δυσκολίες του όσο το δυνατόν πιο ανώδυνα.

Σχετικά με την ανάπτυξη των φοιτητών, ο Piaget (1975), στηρίζει κάποιες αρχές, χωρίς όμως να έχουν γίνει εμπειρικές έρευνες πάνω σε αυτές, θα υπόσχονταν πάρα πολλά για το μέλλον:

α) Η σχέση μεταξύ ατόμου ως υποκειμένου και των αντικειμένων της σκέψης του ανταποκρίνεται στο γενετικό κύκλο της γνώσης στις φυσικές και ανθρωπιστικές επιστήμες,

β) Ο κάθε φοιτητής ατομικά προσλαμβάνει νέα γνώση με τη μορφή μιας διαδικασίας αλληλεπίδρασης, κατασκευάζοντας πρότυπα που σχετίζουν τους εσωτερικούς κόσμους μεταξύ τους,

γ) Οι φοιτητές τελικά μπορούν να αναπτύξουν την ίδια ή παρόμοια γνώση, που να εκφράζει τον επικοινωνιακό και διατομικό χαρακτήρα της ακαδημαϊκής μάθησης. Οι γνώσεις αυτές διαφέρουν από φοιτητή σε φοιτητή,

δ) Οι διαδικασίες απόκτησης γνώσης συνδέονται με τα συναισθήματα. Επαναδραστηριοποιούν προηγούμενες εμπειρίες μάθησης, που σχετίζονται με συναισθήματα και βιώματα από το παρελθόν,

ε) η απόκτηση ακαδημαϊκής γνώσης προσεγγίζει διεργασίες «αποκέντρωσης του Εγώ».

Ο φοιτητικός πληθυσμός, στο σύνολο του, διανύει την ξεχωριστή αναπτυξιακή φάση που ονομάζεται *μετεφηβεία* ή *πρώτη νεότητα* και διακρίνεται από τις προσπάθειες κάθε φοιτητή (-τριάς) να διαμορφώσει ταυτότητα, να ανεξαρτητοποιηθεί από την οικογένεια του και να αναζητήσει την ταυτότητα του φύλου-σχέσεις με συνομήλικους (Καλαντζή-Αζίζι.Α, 2001).

Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές, από το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου του Σικάγο (University of Chicago, 2003), ορίζουν κάποιες αρχές που πρέπει να προσέξει ο /η κάθε πρωτοετής φοιτητής (-τρία), όπου κι αν φοιτεί, με σκοπό την ευνοϊκότερη προσαρμογή. Οι αρχές αυτές, λοιπόν είναι:

Ø Να μην πανικοβάλλεται από εμπειρίες που περιέχουν άσχημα συναισθήματα. Κατά την διάρκεια των σπουδών, πολλές φορές θα

νοιώσει τη λύπη, το θυμό και τη μοναξιά, να επιδρούν αρνητικά στις σπουδές του (-ης),

- Ø Να αφήσει τον εαυτό του (-ης), να αναμειχθεί σε νέες καταστάσεις, να γνωρίσει καινούριους ανθρώπους και να αναζητήσει καινούριες προσδοκίες,
- Ø Να λάβει μέρος σε οργανώσεις και οργανισμούς που να του (-ης) είναι αντιπροσωπευτικές, με σκοπό να κάνει νέες γνωριμίες και να μοιράζεται τα συναισθήματα του (-ης),
- Ø Να αποφεύγει καταστάσεις που επηρεάζουν αρνητικά τη σωματική και ψυχική του υγεία, όπως η χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών, η ρύθμιση της σεξουαλικής συμπεριφοράς,
- Ø Να σχεδιάσει κάποιο πλάνο έτσι ώστε να αξιοποιήσει τον ελεύθερο του (-ης) χρόνο, ισορροπημένο με εκπαιδευτικό περιεχόμενο, και
- Ø Να μη διστάσει να ζητήσει βοήθεια, από κάποιον ειδικό, σε περίπτωση που αντιμετωπίζει δυσκολίες σε οποιονδήποτε τομέα.

Οι φοιτητές από τη πλευρά τους, έχουν ακόμη να αντιμετωπίσουν το άγχος των εξετάσεων, επειδή βλέπουν τους καθηγητές ως «κριτές», καθώς οι ίδιοι πολλές φορές τους αντιμετωπίζουν ως «εγκέφαλους», χωρίς να υπολογίζουν τους συναισθηματισμούς και τις ιδιαίτερες ανάγκες τους. Επομένως, οι αποφάσεις σχετίζονται σημαντικά με τους ανθρώπους που συναναστρέφονται στο εγγύς περιβάλλον τους (Καλαντζή-Αζίζι Α, 1996, σ. 27).

2.3.2 Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές

Οι ειδικοί που στελεχώνουν τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.), είναι κυρίως Κλινικοί ή Σχολικοί Ψυχολόγοι με εμπειρίες σε κοινοτικές παρεμβάσεις, καλοί γνώστες της μετεφηβείας και ικανοί να

χειρίζονται βραχύρυθμα μοντέλα παρέμβασης, Κοινωνικοί Λειτουργοί και Ψυχίατροι. Σίγουρα ο κάθε ειδικός δεν πρέπει να είναι μέλος του επιστημονικού /διδακτικού προσωπικού του Πανεπιστημίου λόγω της ασυμβατότητας του ρόλου του Συμβούλου /Ψυχοθεραπευτή με το ρόλο του Διδάσκοντα /Εξεταστή. Ακόμη τα Σ.Κ.Φ. στελεχώνουν Σύμβουλοι με βασική εκπαίδευση σε άλλες επιστήμες (π.χ. οικονομολόγοι, βιολόγοι, φυσικοί) ή Σύμβουλοι επαγγελματικού προσανατολισμού και καθοδήγησης σπουδών (Καλαντζή-Αζίζι, 2000, σ. 39).

Ο Guilleron, (1991), τονίζει ότι για να επιτευχθεί η συμβουλευτική-θεραπευτική εργασία με τον φοιτητή, χρειάζεται να τηρηθούν κάποιες βασικές προϋποθέσεις από τους συμβούλους, όπου :

- η απουσία σοβαρής ψυχοπαθολογίας που καθιστά αναγκαία την παραπομπή του (-ης) φοιτητή (-τριάς) σε κάποια άλλη εξωτερική υπηρεσία ψυχικής υγείας,
- το είδος της αλληλεπίδρασης με τον ψυχολόγο-σύμβουλο (ικανότητα για έκφραση συναισθημάτων και εδραίωση σχέσης εμπιστοσύνης),
- το κίνητρο για αλλαγή και όχι απλή ανακούφιση από κάποιο σύμπτωμα ή διαταραχή,
- το επίπεδο αυτογνωσίας και η ικανότητα του ατόμου για επίγνωση (insight) και αναζήτηση της αιτίας των προβλημάτων και των ψυχολογικών τους διαστάσεων,
- η ικανότητα του ατόμου για ενεργό συμμετοχή και συνεργασία στη θεραπευτική διαδικασία.

Από την πρώτη συνάντηση ορίζεται το πλαίσιο : ο χρόνος (ραντεβού σε εβδομαδιαία βάση, με διάρκεια συνεδρίας –50 λεπτών), ο χώρος και οι βασικές αρχές. Τονίζεται στους φοιτητές :

- τηρείται το απόρρητο
- ελεύθερη έκφραση συναισθημάτων, σκέψεων κλπ.

- δεν υπάρχει δυνατότητα άλλης σχέσης με τον σύμβουλο πλην της θεραπευτικής.

Ο σύμβουλος δε δίνει λύσεις, αλλά συνεργάζεται με το άτομο με στόχο τη βαθύτερη κατανόηση των προβλημάτων και του βαθμού αυτογνωσίας, με σκοπό να αξιοποιήσει τις δυνάμεις του και να διαχειριστεί τα προβλήματα του.

Η Καλαντζή-Αζίζι Α, (2000, σ. 39), τονίζει ότι ο σύμβουλος-θεραπευτής θα πρέπει να διακρίνεται από κάποια χαρακτηριστικά που θα αποδώσουν ιδιαίτερο κύρος στην εργασία του με τους φοιτητές. Συγκεκριμένα αναφέρει:

“ Το να είναι ο “Σύμβουλος” νέος και αντικομφορμιστής, δηλαδή άνθρωπος με μεγάλη ανεκτικότητα στην αμφισβήτηση και ευρύτατο ορίζοντα σχετικά με ιδεολογίες και θεσμούς, θεωρείται προσόν, διευκολύνει την ταύτιση και εκμηδενίζει την απόσταση μεταξύ των γενεών”.

Οι πιο βασικές δεξιότητες, από τις οποίες θα πρέπει να διακρίνεται ο κάθε **σύμβουλος-θεραπευτής**, είναι συγκεκριμένα δύο και καλύπτουν όλο το φάσμα των προσεγγίσεων της Συμβουλευτικής. Πρώτον, πολύ βασική δεξιότητα, είναι η ικανότητα του να είναι **καλός ακροατής**. Αυτή βασίζεται στο επίπεδο αυτογνωσίας του και στη συνεχή παρατηρητικότητα του για τα λεκτικά και μη-λεκτικά μηνύματα (π.χ. εκφράσεις του προσώπου, σωματική γλώσσα, τόνος της φωνής) του πελάτη-εξυπηρετούμενου [στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για φοιτητές (-τριές)]. Χρειάζεται να παρατηρεί προσεκτικά κάθε λέξη και κίνηση του εξυπηρετούμενου με σκοπό να προσεγγίσει και να κατανοήσει τον εσωτερικό του κόσμο και τα συναισθήματα του. Η δεξιότητα αυτή βοηθάει τον εξυπηρετούμενο να αναγνωρίσει τον πραγματικό του εαυτό και τις ικανότητες του. Δεύτερον, εξίσου βασική δεξιότητα, είναι η **κατανόηση και ανταπόκριση του στα συναισθήματα του εξυπηρετούμενου**. Αυτή βασίζεται στο να αφηθεί ο

εξυπηρετούμενος και να μιλήσει ελεύθερα εκφράζοντας τα συναισθήματα του, χωρίς να τον διακόπτει ή να του κάνει παρατηρήσεις που θα τον ωθήσουν να κρατήσει αμυντική στάση. Αντίθετα, προσπαθεί να καταλάβει τον εξυπηρετούμενο και να μπει στη θέση του. Επαναλαμβάνει κάποιες λέξεις με σκοπό να δείξει ότι τον παρακολουθεί καθώς και με την **“αντανάκλαση” συναισθημάτων**, σε μη-λεκτικό επίπεδο, που σημαίνει ότι δεν επηρεάζεται από τα συναισθήματα του εξυπηρετούμενου (Κοσμίδου-Hardy Χρ, & Γαλανουδάκη-Ράπτη Αθ, 1996, σ. 19-20).

2.3.3 Η συμβουλευτική διαδικασία

Στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση η συμβουλευτική προσφέρει ατομική ή ομαδική βοήθεια με στόχο να βοηθήσει τον (-ην) κάθε φοιτητή (-τρία) στην εξέλιξη των σπουδών και στην καλύτερη προσαρμογή. Τα διάφορα προσωπικά προβλήματα που πηγάζουν μέσα από το Πανεπιστήμιο ή όχι, εμποδίζουν την υλοποίηση των στόχους τους.

Το πλαίσιο ψυχολογικής συμβουλευτικής φοιτητών, στο οποίο στηρίζεται η όλη συμβουλευτική διαδικασία, σύμφωνα με την Καλαντζή-Αζίζι Α, (2001), αποτελεί η αρχική συνέντευξη με τον (-ην) φοιτητή (-τρία). Μαζί με τον σύμβουλο-θεραπευτή συμπληρώνουν το “αρχικό δελτίο εισαγωγής πληροφοριών” (intake), όπου καταγράφεται το αίτημα του (-ης) και πραγματοποιείται μια ενημερωτική συνέντευξη για την παροχή των υπηρεσιών που προσφέρει το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.). Οι υπηρεσίες που παρέχονται είναι η καταγραφή οικογενειακού και κοινωνικού ιστορικού, τεστ ικανοτήτων, ψυχολογική συμβουλευτική / ψυχοθεραπεία, παρέμβαση στην κρίση και ομαδική παρέμβαση. Το πλαίσιο επικεντρώνεται κυρίως σε «προληπτικό» επίπεδο (π.χ. οργάνωση μελέτης, άγχος των εξετάσεων) και σε «παρεμβατικό» επίπεδο (π.χ. ψυχογενής ανορεξία / βουλιμία).

Οι Γ. Μόλβερ, Η. Γιαννικάκης, Α. Καλαντζή-Αζίζι, στο άρθρο τους "Επιδράσεις των μαθημάτων ψυχολογίας στον τρόπο ζωής φοιτητών και σπουδαστών" ("Εκλογή", 1992, τεύχος 102, σ. 319), αναφέρουν ότι η γνώση γύρω από θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας, προωθούν την προληπτική συμπεριφορά. Αυτό αφορά κυρίως τους ψυχολογικούς παράγοντες που προωθούν την υγιεινή συμπεριφορά, τον αυτοέλεγχο και ρυθμίζουν την αντίληψη του εαυτού ως αθλητή ή μη και τον βαθμό εχθρότητας.

Τα πιθανά οφέλη της ψυχολογικής συμβουλευτικής φοιτητών, αφορούν τόσο την ψυχοσωματική υγεία των φοιτητών (-τριών), όσο ολόκληρο το Εκπαιδευτικό Σύστημα. Από πλευράς ψυχοσωματικής υγείας οι φοιτητές (-τρίες) μειώνουν την ανάγκη τους για ενδονοσοκομειακή περίθαλψη, επισκέψεις σε ψυχιάτρους και αποφεύγουν την υπερβολική χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών. Ακόμη, αυξάνουν την αποτελεσματικότητά τους και βελτιώνουν την ψυχική τους ισορροπία. Από πλευράς Εκπαιδευτικού Συστήματος, μειώνεται το ποσοστό φοιτητών (-τριών) που διακόπτουν τις σπουδές τους και σταδιοδρομούν με επιτυχία (Καλαντζή-Αζίζι Α, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Στην Ελλάδα δεν έχει ακόμη καθιερωθεί νομικά ο θεσμός των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών. Όλα τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα αντιμετωπίζουν πάρα πολλές δυσκολίες και ελλείψεις που αφορούν τόσο το διδακτικό προσωπικό, όσο τις ανάγκες και τα αιτήματα των φοιτητών.

3.1 Οι Πανεπιστημιακές Κοινότητες

Το ελληνικό σύστημα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης δυσκολεύεται να καλύψει τα διαφορετικά επίπεδα των εκπαιδευτικών αναγκών κι αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι κάθε χρόνο αυξάνεται ο αριθμός των φοιτητών και σπουδαστών. Συγκεκριμένα, την τελευταία 20ετία, από το 1981 τα Α.Ε.Ι. και Τ.Ε.Ι. της χώρας είχαν τη δυνατότητα να απορροφήσουν 26.700 θέσεις νέων εισακτέων το χρόνο, έφτασε το 1996 στις 49.000 θέσεις εισακτέων, ενώ το 2000 τις 85.000.

Σύμφωνα με τον Μπάλλα. Γ, (2003), στα πλαίσια της υπό επεξεργασία μελέτης του Ε21 για την αξιολόγηση και χρηματοδότηση των Α.Ε.Ι. αναφέρει :

“...οι διαφορές στο κόστος δεν οφείλονται τόσο σε ορθολογικούς λόγους (την προσαρμογή δηλαδή των δαπανών στη διαφορά του επιπέδου της παρεχόμενης εκπαίδευσης), όσο στην πολιτική δύναμη των αντίστοιχων ιδρυμάτων και την μη ορθολογική οργάνωσή τους (είναι χαρακτηριστικό ότι ο αριθμός φοιτητών ανά μέλος του διδακτικού προσωπικού κυμαίνεται από 9 στο Πολυτεχνείο Κρήτης μέχρι 56 στο Πάντειο Πανεπιστήμιο).”

Ο καθηγητής Δ.Ν. Μαρωνίτης, (1994), διακρίνει τα προβλήματα της Πανεπιστημιακής ζωής, τονίζοντας κάποιους οικονομικούς παράγοντες, όπως :

- τον καταμερισμό των Πανεπιστημιακών σχολών και τμημάτων σε διάφορες πόλεις, έτσι ώστε να είναι δύσκολος ο καταμερισμός τους.
- το συνεχώς εναλλασσόμενο θεσμικό και νομικό καθεστώς των Α.Ε.Ι. , που υπονομεύει τη συνέχεια της λειτουργίας τους.
- τον πολλαπλασιασμό του φοιτητικού πληθυσμού, με συνέπεια την δυσκολία στην επαγγελματική αποκατάσταση των αποφοίτων.
- την αύξηση του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού, που υποβάθμισε το ρόλο των Πανεπιστημιακών Καθηγητών
- την πολιτική ευαισθητοποίηση των διανοούμενων, που επέτρεψε τον κομματισμό στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Με τέτοια δεδομένα, η πολιτεία δείχνει μια άνιση κατανομή των δαπανών προς την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, καθώς ξοδεύει διαφορετικά ποσά ανά Πανεπιστήμιο, όπως φαίνεται στον πίνακα 1 και καθιστά δυσκολότερη την προσαρμογή και εξάλειψη των διαφόρων αναγκών των φοιτητών.

**Πίνακας 1. Δαπάνες ανά φοιτητή (1994-1995) στα Ελληνικά Πανεπιστήμια
(σε χιλιάδες δραχμές)**

Πανεπιστήμιο Αθηνών	780
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	1050
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	1340
Πολυτεχνείο Κρήτης	1570
Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	500
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	450
Πανεπιστήμιο Θράκης	920
Πάντειο Πανεπιστήμιο	250
Πανεπιστήμιο Πειραιά	430

Σε συνάρτηση με τα παραπάνω, παρατηρεί κανείς ότι μέχρι στιγμής δεν έχει πραγματοποιηθεί ουσιαστικός διάλογος μεταξύ των αρχών των Πανεπιστημιακών Κοινοτήτων με το Υπουργείο Παιδείας, για τον καταμερισμό των δαπανών, ούτε υπάρχει κάποιος μηχανισμός

αξιολόγησης του έργου των ιδρυμάτων σε σχέση με τη χρηματοδότηση τους.

Ο Σταθόπουλος, Π, (1986), προσθέτει ότι πολλές δυσκολίες παρουσιάζουν οι αλλοδαποί και ομογενής φοιτητές, όπως γλωσσικές, πολιτιστικές και την προκατάληψη από την πλευρά της Πανεπιστημιακής κοινότητας. Αυτή η μερίδα των φοιτητών, αφενός αυξάνει τον αριθμό των φοιτητών, που δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την προσαρμογή τους και αφετέρου δυσχεραίνει τις δυνατότητες του εκπαιδευτικού σύστημα να τους απορροφήσει κατάλληλα.

Στην πράξη όμως τα αιτήματα των φοιτητών σε όλους τους τομείς (περιλαμβάνονται και αιτήματα για ψυχολογική στήριξη), όλο και περισσότερο αυξάνονται, επειδή αναγκάζονται να προσαρμοστούν σε μη αρεστό περιβάλλον και σε διαφορετικά επίπεδα πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα να μην επιφέρουν τις κατάλληλες επιδόσεις.

3.2 Ελληνικός Φοιτητικός Πληθυσμός

Κάθε νεαρό άτομο που αποφοιτά με επιτυχία το Λύκειο και έχει βάλει στόχο την Εισαγωγή του στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση μελετάει κατά κύριο λόγο κάποια σχολή που θα του αποδώσει προσωπικά οφέλη και κύρος, καθώς επίσης κοινωνική και οικογενειακή καταξίωση. Συγκεκριμένα, ο Έλληνας έφηβος επιλέγει να σπουδάσει, όχι μόνο για να καλύψει τις προσωπικές του επιθυμίες, αλλά για να ικανοποιήσει την οικογένεια του και να αυξήσει το κύρος του στον κοινωνικό του περίγυρο.

Ο Kassotakis, (1981), σε προγενέστερη έρευνα, τονίζει ότι προκύπτει έμμεσα το υψηλό κύρος του Πανεπιστημίου γιατί η συντριπτική πλειοψηφία των εφήβων, απορρίπτει την τεχνική εκπαίδευση λόγω χαμηλού κύρους και της αδυναμίας να οδηγήσει σε Πανεπιστημιακή μόρφωση.

Η έννοια «φοιτητής», αποτελεί μια ιδανική κατάσταση-ιδιότητα στην οποία μπορεί να επιτύχει ένας έφηβος, παρά το χαμηλό κύρος του ίδιου του Πανεπιστημίου. Παράλληλη είναι και η γνώμη των φοιτητών, ότι λίγα τους προσφέρει το Πανεπιστήμιο για την επαγγελματική τους προετοιμασία ως προς τη θεωρητική και την πρακτική τους εξάσκηση (Γεωργιάς. Δ. Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, 1991, τ. 18-9, σ. 63-4).

Για την πραγματοποίηση του στόχου, εκτός από τη σχολική του επίδοση, ο έφηβος καλείται να αποτιμήσει, εκτός των άλλων, τις εμπειρίες από το σχολείο. Το στοιχείο αυτό της αποτίμησης βασίζεται στην θεωρία του Erickson, που είναι ένα από τα βασικά στοιχεία κάθε αναπτυξιακού σταδίου από τη βρεφική ηλικία μέχρι το γήρας. Είναι κρίσιμος ένας τέτοιος απολογισμός γιατί έρχεται σε σύγκρουση με αυτό που στοχεύει και επιθυμεί να κάνει και είναι συνειδητή απόλυτα η επιλογή του (Γεωργιάς. Δ, Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, 1992, τ. 20-1, σ. 101).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, προκύπτει ότι η εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση έρχεται σε σύγκρουση με τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά του νεαρού ατόμου. Συνεπώς, παρά πολλοί φοιτητές, με την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο, έρχονται αντιμέτωποι με τις ελλείψεις του εκπαιδευτικού συστήματος, διότι παρέχει στους φοιτητές ελλιπή συγγράμματα διδασκαλίας, ελλιπή προγράμματα συμβουλευτικής και επαγγελματικής σταδιοδρομίας, οι σχέσεις μεταξύ συνομήλικων είναι απρόσωπες, γεγονότα που δυσχεραίνουν την ομαλή προσαρμογή τους και προκαλούν διαταραχές.

Σε έρευνα που πραγματοποίησαν οι Ευσταθίου, Ευθυμίου, Καλαντζή-Αζίζι,(2000), σε ελληνικό φοιτητικό πληθυσμό, σχετικά με τις ανάγκες τους για ψυχολογική στήριξη, εντόπισαν ότι το 15,3% δήλωσαν ψυχολογικά προβλήματα (οικογενειακές σχέσεις, άγχος κ.α), το 64,2% δήλωσαν ανάγκη για ψυχολογική συμβουλευτική για τους ίδιους, το

73,9% δήλωσαν ανάγκη για βοήθεια για κάποιο άλλο άτομο, το 5,2% δήλωσαν ότι δε θα πήγαιναν σε κάποιον ειδικό, το 28,6% δήλωσαν ότι ήξεραν άλλους τρόπους αναζήτησης ψυχολογικής στήριξης, το 27,9% δήλωσαν ότι δεν αισθάνονται εμπιστοσύνη και το 22,3% δήλωσαν ότι αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης.

3.3 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων

Το Σ.ΚΕ.Π.Ι. (Συμβουλευτικό Κέντρο Παν/μίου Ιωαννίνων) είναι το πρώτο Συμβουλευτικό Κέντρο για φοιτητές που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα. Λειτουργήσε για πρώτη φορά τον Αύγουστο του 1989 με χρηματοδότηση της Γενικής Γραμματείας Νέας Γενιάς, υπό την εποπτεία του Τομέα Ψυχολογίας του Τμήματος Φ.Π.Ψ. του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων. Από το 1991 ως το 1994, σταμάτησε η λειτουργία του λόγω διακοπής της χρηματοδότησης. Από το 1994 ως το 1995 λειτουργήσε εθελοντικά, υπό την εποπτεία του Τομέα Ψυχολογίας. Το Κέντρο λειτουργεί ξανά από τον Μάιο του 1998 στα νέα κτίρια του Πανεπιστημίου (Πανεπιστημιούπολη Δουρούπης), όπου συγκεντρώνονται όλες οι Σχολές και τα Τμήματα του Πανεπιστημίου.

α) Επιστημονική ομάδα-Προσωπικό

Οι φορείς του Πανεπιστημίου κάτω από την αιγίδα των οποίων λειτουργεί το Κέντρο είναι: ο Τομέας Ψυχολογίας του Τμήματος Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής (Υπεύθυνη : Β. Παπαδιώτη, Επίκουρη Καθηγήτρια) και το Εργαστήριο Ιατρικής Ψυχολογίας του Τομέα Κοινωνικής Ιατρικής Σχολής (Υπεύθυνος : Δ. Δαμίγος, Επίκουρος Καθηγητής), ενώ πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής είναι ο Αντιπρύτανης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Γ. Δήμου, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε.). Το Κέντρο είναι στελεχωμένο από δύο κλινικούς ψυχολόγους έναν γραμματέα και δύο βοηθούς έρευνας. Οι επιστημονικοί υπεύθυνοι του Κέντρου είναι μέλη

του ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, συντονιστές αλλά δεν ασκούν συμβουλευτική λόγω της εκπαιδευτικής τους ιδιότητας. Το προσωπικό προβλέπει και πραγματοποιεί : (α) συναντήσεις της ομάδας προσωπικού σε καθημερινή βάση και (β) συναντήσεις της επιστημονικής ομάδας (προσωπικό-επιστημονικοί υπεύθυνοι) σε δεκαπενθήμερη βάση.

β) Στόχοι

Το Κέντρο δημιουργήθηκε με στόχο να λειτουργήσει ως μια ενδό-Πανεπιστημιακή υπηρεσία που να προσφέρει ψυχολογική στήριξη στους φοιτητές.

Ειδικότερα, στοχεύει :

- στην έρευνα στον φοιτητικό πληθυσμό για την καταγραφή και αξιολόγηση ψυχολογικών δυσκολιών, προβλημάτων και αναγκών,
- συμβουλευτική και ψυχοθεραπευτική παρέμβαση σε ατομική βάση (μοντέλο βραχείας ψυχοδυναμικής ψυχοθεραπείας και συμβουλευτικής),
- ομαδικές παρεμβάσεις με κεντρικό άξονα την αυτογνωσία,
- παρεμβάσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης της φοιτητικής κοινότητας με τη μορφή ψυχο-εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων (διαλέξεις, workshops, φυλλάδια).

γ) Δραστηριότητες

1. Έρευνα

Το Συμβουλευτικό Κέντρο πραγματοποίησε μέχρι στιγμής μία έρευνα, για να καταγράψει τις ανάγκες και τα προβλήματα της φοιτητικής κοινότητας και τις ιδιαίτερες ανάγκες των φοιτητών ενός επαρχιακού ελληνικού Πανεπιστημίου που η πραγματικότητα είναι διαφορετική.

Η δεύτερη έρευνα που προγραμματίζεται, θα αφορά την ικανότητα μελέτης και τις επιδόσεις των φοιτητών.

2. Συμβουλευτική Παρέμβαση

- σε ατομικό επίπεδο

Η εργασία με τους φοιτητές βασίζεται στις αρχές της *βραχείας ψυχοδυναμικής ψυχοθεραπείας και συμβουλευτικής*. Εστιάζεται στο συναισθηματικό βίωμα και την επεξεργασία του από την εμπραθητική ικανότητα του συμβούλου. Το άτομο διευκολύνεται να αναπτύξει την αυτογνωσία του και να εντοπίσει τις εσωτερικές του αντιδράσεις που εμποδίζουν την ομαλή εξέλιξη του.

- ομαδικές παρεμβάσεις

Σε αυτό το πλαίσιο δημιουργήθηκε μια ομάδα αυτογνωσίας από δέκα μέλη, μαζί με τις δύο ψυχολόγους-συντονίστριες, το εαρινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 1999-2000. Πραγματοποίησαν 12 συναντήσεις, διάρκειας 1 ½ ώρας, σε εβδομαδιαία βάση. Η ομάδα αυτή είχε στόχο να αναπτύξει το προσωπικό δυναμικό κάθε μέλους.

- παρεμβάσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης

Προετοιμάζονται ενημερωτικά φυλλάδια, που αφορούν τους φοιτητές, με επίκεντρο τις δυσκολίες μελέτης και συγκέντρωσης, άγχος εξετάσεων, μοναξιά, κατάθλιψη και δυσκολίες σχέσεων. Ακόμη προγραμματίζονται διαλέξεις και ημερίδες στα Τμήματα του Πανεπιστημίου με ανάλογα θέματα (Σ.ΚΕ.Π.Ι.).

ε) Μελλοντικές προοπτικές

Το κύριο αίτημα του Συμβουλευτικού Κέντρου είναι η θεσμική κατοχύρωση ως μόνιμης υπηρεσίας του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων. Αυτό θα επιτρέψει τη χρηματοδότηση του Κέντρου σε μόνιμη βάση. Μέχρι στιγμής υπάρχει μια αβεβαιότητα ως προς τη συνέχιση της λειτουργίας του Κέντρου και δημιουργεί κάποια βασικά προβλήματα :

- δυσχέρεια στον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων,
- αποδυνάμωση του θεσμικού πλαισίου, επειδή δεν υπάρχει συνέχεια στη συμβουλευτική εργασία με τους φοιτητές και

από την πλευρά τους δεν είναι κατάλληλα ενημερωμένοι για τις λειτουργίες του Κέντρου, και

- παρεμποδίζεται η επικοινωνία ανάμεσα στα Συμβουλευτικά Κέντρα (Ελλάδας και εξωτερικού)

(Παπαδιώτη, 2002, σ. 62-73).

3.4 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Αθηνών του Τμήματος Φ.Π.Ψ.

Το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών (Σ.Κ.Φ.) του Πανεπιστημίου Αθηνών ιδρύθηκε με Πρυτανική Πράξη (α.ρ. 13637) τον Οκτώβριο του 1990, λειτουργεί ξανά από τον Ιανουάριο του 1992 και καλείται να εξυπηρετήσει το σύνολο των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Βρίσκεται στον Τομέα Ψυχολογίας, τηλ. (210) 7277553-4

α) Σκοποί

Το Συμβουλευτικό Κέντρο προσπαθεί να υποστηρίξει και να βοηθήσει τον (-ην) φοιτητή (-τρια) να αντιμετωπίσει αποσπασματικά όλα τα προβλήματα που πιθανώς να εμφανιστούν κατά τη διάρκεια της φοιτητικής ζωής.

Ειδικότερα, στοχεύει:

- στην παροχή άμεσης ψυχοκοινωνικής υποστήριξης στους φοιτητές,
- στη διερεύνηση και αξιολόγηση των ψυχοκοινωνικών προβλημάτων των φοιτητών μέσω επιδημιολογικών ερευνών,
- στην ανάπτυξη μοντέλων ψυχοκοινωνικής παρέμβασης για τον φοιτητικό πληθυσμό και
- στην άσκηση και εκπαίδευση φοιτητών Ψυχολογίας σε ψυχομετρικές διαδικασίες και συμβουλευτική.

β) Δομή-Οργάνωση

Την επιστημονική ευθύνη και εποπτεία του Συμβουλευτικού Κέντρου έχει ο Τομέας Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Όπως

φαίνεται στο διάγραμμα 1, ο διευθυντής και η Τριμελής επιστημονική επιτροπή εκλέγονται κάθε δύο χρόνια από τα μέλη του ΔΕΠ (Διδακτικό Επιστημονικό Προσωπικό) του Τομέα.

Διάγραμμα 1 : Διάρθρωση του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών

Τομέας Ψυχολογίας

|

∨

Διευθύντρια

∧

|

∨

Επιστημονική Επιτροπή

3 Μέλη ΔΕΠ Τομέα Ψυχολογίας

|

∨

Στελέχωση

1 Κλινικός Ψυχολόγος

Μεταπτυχιακοί φοιτητές στην Ψυχολογία

1 Γραμματέας

(Πηγή: Καλαντζή-Αζίζι Α, 1996)

Το Συμβουλευτικό Κέντρο επιχορηγείται από διάφορους φορείς. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 1997-98 εντάχθηκε στο Δίκτυο Κέντρων Κοινωνικής Υποστήριξης των Παιδιών και των Νέων που επιχορηγείται από τη Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς (Καλαντζή-Αζίζι Α, 1996, σ. 101-3).

γ) Επιστημονική ομάδα-Προσωπικό

Διευθύντρια

Η **Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι** είναι καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το 1981 διορίστηκε Επιμελήτρια του Εργαστηρίου Πειραματικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και το 1997 εκλέχθηκε καθηγήτρια. Ιδρυτικό μέλος και Εθνικός Αντιπρόσωπος της Ελλάδας στη FEDORA.

Μόνιμο επιστημονικό προσωπικό

Η **Ντιάνα Χαρίλα** είναι Κλινική Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια και υποψήφια διδάκτωρ Κλινικής Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από το 1993 εργάζεται στο Συμβουλευτικό Κέντρο ως Ψυχολόγος. Είναι μέλος της FEDORA-Psyche.

Εξωτερικοί επιστημονικοί συνεργάτες

Η **Κατερίνα Αγγελή** είναι Κλινική Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπεύτρια. Από το 1999 είναι μέλος του επιστημονικού προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών.

Ο **Κωνσταντίνος Ευθυμίου** είναι Κλινικός Ψυχολόγος και υποψήφιος διδάκτορας στην Έδρα Κλινικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Από το 1998 είναι μέλος του επιστημονικού προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών και από το 2000 Συνυπεύθυνος της Υπηρεσίας Τηλεσυμβουλευτικής.

Ο **Γιώργος Ευσταθίου** είναι Κλινικός Ψυχολόγος-Ψυχοθεραπευτής. Από το 1999 είναι μέλος του επιστημονικού

προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου και από το 2000 Συνυπεύθυνος της Υπηρεσίας Τηλεσυμβουλευτικής και Υπεύθυνος του Δικτυακού Τόπου του Συμβουλευτικού Κέντρου.

Ο **Ευάγγελος Χ. Καραδήμος** είναι Σχολικός Ψυχολόγος και Διδάκτωρ της Κλινικής Ψυχολογίας της Υγείας. Είναι επιστημονικός συνεργάτης του Τομέα Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών και διδάσκει στο Προπτυχιακό Πρόγραμμα. Από το 1996 είναι μέλος του επιστημονικού προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών.

Ο **Σωκράτης Καραμπατέας** είναι Συμβουλευτικός Ψυχολόγος. Ιδιοτεύει και είναι εξωτερικός επιστημονικός συνεργάτης του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών με κύριο τομέα ευθύνης τη συμβουλευτική των αλλοδαπών φοιτητών.

Η **Φλωρεντία Μπακομήτρου** είναι Κλινική Ψυχολόγος-εκπαιδευόμενη Ψυχοθεραπεύτρια. Από το 2000 είναι μέλος του επιστημονικού προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών.

Η **Ελένη Σοφιανίδου** είναι Σχολική Ψυχολόγος, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι μέλος της του επιστημονικού προσωπικού του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών.

Διοικητικό προσωπικό

Η **Ολυμπία Α. Παπαϊωάννου** είναι απόφοιτος της Γαλλικής Ακαδημίας με επάρκεια διδασκαλίας. Από το 2000 έχει αναλάβει τη Γραμματειακή υποστήριξη του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών (Ευσταθίου, 2002).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

Η Ευρωπαϊκή προοπτική της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών

Στην Ευρώπη ο θεσμός της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών υπάρχει εδώ και 50 χρόνια. Ειδικότερα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν υπήρχε κάποια κοινή προοπτική για το θεσμό αυτό ώστε όλα τα Πανεπιστήμια να έχουν έναν ενιαίο συντονιστικό όργανο για την ανταλλαγή απόψεων και κοινής πορείας για την στήριξη των φοιτητών. Παρακάτω αναπτύσσονται η ιστορική εξέλιξη του θεσμού της FEDORA-PSYCHE και στοιχεία από την ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών στην Μεγάλη Βρετανία.

4.1 Το «Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ακαδημαϊκού Προσανατολισμού» (Forum Européen de l'Orientation Académique – FEDORA)

Στα πλαίσια του 3^{ου} Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την Πανεπιστημιακή Καθοδήγηση (3rd European Conference on University Guidance) της FEDORA, το 1988, που πραγματοποιήθηκε στους Δελφούς, κάποια από τα μέλη, όπως ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχίατροι, έθεσαν κοινούς στόχους για την άσκηση της ψυχολογικής συμβουλευτικής φοιτητών σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς ονόμασαν την ομάδα αυτή PSYCHE (ψυχή), από το ακρωνύμιο Psychological Counseling in Higher Education. Η PSYCHE τυπικά ιδρύθηκε στο 4^ο Συνέδριο της FEDORA, το 1991, στο Βερολίνο (Καλαντζή-Αζίζι Α, 1996, σ. 64).

Στις χώρες όπου υπάρχει νομική κατοχύρωση των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών, είναι η Μεγάλη Βρετανία, η Γερμανία, η Αυστρία, η Δανία, το Βέλγιο και η Ολλανδία.

Οι κυριότεροι σταθμοί της FEDORA-PSYCHE από την ίδρυση της έως σήμερα, παρουσιάζονται στον πίνακα 18, όπου φαίνονται οι στόχοι και οι συναντήσεις των μελών.

Πίνακας 18. Ομάδα εργασίας της FEDORA-PSYCHE

1988 Δελφοί	<u>3^ο Συνέδριο της FEDORA-PSYCHE</u> -Γεννήθηκε η ιδέα ίδρυσης της PSYCHE
1990 Άμστερνταμ	Προπαρασκευαστική <u>συνάντηση</u> για την επίσημη ίδρυση
1991 Βερολίνο	<u>4^ο Συνέδριο της FEDORA</u> -Επίσημη ίδρυση της PSYCHE -Διακήρυξη, άμεση στόχοι, ομάδες εργασίας
1992 Νάπολι	<u>1^η Συνάντηση μελών της PSYCHE</u> -Προετοιμασία για την έκδοση του πρώτου έντυπου με στόχο την πληροφόρηση -Ομάδες εργασίας
1994 Βαρκελώνη	<u>5^ο Συνέδριο της FEDORA</u> -Κυκλοφορεί το Psychological Counselling in Higher Education: A European Overview -Ομάδες Εργασίας
1995 Αθήνα	<u>IV European Congress of Psychology</u> -Κεντρική ομιλία του υπεύθυνου της PSYCHE Dr.g.Rott.
1996 Πανεπιστήμιο του "Sussex" Μπράιτον	<u>25th Annual Training</u> , Assosiation for Student Counseling & FEDORA με θέμα: <<Culture and Psyche in Tradition: A European perspective on Student Psychological Health>>
1997 Ρώμη	<u>6^ο Συνέδριο της FEDORA</u> -Συνάντηση των μελών της PSYCHE -Εντατικοποίηση των προσπαθειών για την επίτευξη των στόχων
1997 Δουβλίνο	<u>V European Congress of Psychology</u> -Συμπόσιο -Συνάντηση μελών της PSYCHE
1999 Κοπεγχάγη	<u>Συνάντηση μελών FEDORA-PSYCHE</u> με θέμα: "Προσκόλληση και Αυτονόμηση
2000 Εδιμβούργο	<u>7^ο Συνέδριο της FEDORA</u> -Παρουσίαση διαφόρων θεματικών ενοτήτων της FEDORA-PSYCHE -Συνάντηση μελών της FEDORA-PSYCHE
2002 Λισσαβόνα	- Συνάντηση των μελών της FEDORA-PSYCHE

(Πηγή: Καλαντζή-Αζίζι. Α, 2001)

Μελλοντικοί στόχοι της FEDORA-PSYCHE, έτσι όπως διατυπώθηκαν από τα μέλη και τους ειδικούς που συνεργάζονται, είναι:

- Εμβάθυνση στους τρόπους παρέμβασης μέσω της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών
- Αξιολόγηση των μεθόδων
- Διαμόρφωση και καθορισμός πλαισίων και προσόντων για την άσκηση της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών και Ψυχοθεραπείας
- Εντατικοποίηση της συνεργασίας με άλλους ειδικούς που "συμβουλεύουν" φοιτητές (Καλαντζή-Αζίζι. Α, 2001).

4.2 Μεγάλη Βρετανία-Συμβουλευτικές Υπηρεσίες Φοιτητών

Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, στην Μεγάλη Βρετανία, είναι σίγουρα τα πιο οργανωμένα από πλευράς προσωπικού, εργαστηρίων και υπηρεσιών που παρέχουν και αποτελούν πρότυπα για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα Πανεπιστήμια και τα Κολέγια στην Μεγάλη Βρετανία, στην πλειοψηφία τους παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες στους φοιτητές (πλήρους και μερικής απασχόλησης), όπου σε κάθε σύμβουλο-θεραπευτή αντιστοιχούν 4.650 φοιτητές. Συγκεκριμένα, στα Κολέγια, σε κάθε σύμβουλο, πλήρους απασχόλησης, αντιστοιχούν περίπου 2.500 φοιτητές, πλήρους απασχόλησης, ενώ στα Πανεπιστήμια η αναλογία ανέρχεται σε 3.500 φοιτητές πλήρους απασχόλησης, ανά σύμβουλο-θεραπευτή (AUCC, 2001).

Πρόσφατη έρευνα από την ταχυδρομική βάση των επικεφαλών των Συμβουλευτικών Υπηρεσιών των Πανεπιστημίων (HUCS), έδειξε ότι η μεγάλη πλειοψηφία των Πανεπιστημιακών Συμβούλων, είναι απόφοιτοι, πολλοί από αυτούς με υψηλότερα αξιώματα, εκπαιδευμένοι στη

συμβουλευτική και /η στην ψυχοθεραπεία και με επαρκή ποσοστό εμπειρίας. Η συμβουλευτική τείνει να γίνει η δεύτερη ή ακόμα και τρίτη απασχόληση και είναι κοινό για συμβούλους θεραπευτές να έχουν εκτεταμένη εμπειρία σε άλλα σχετικά πεδία πριν εκπαιδευτούν στη συμβουλευτική, π.χ. διδασκαλία, ψυχολογία, νοσηλευτική, διάλεξη σε Πανεπιστήμια, τα οποία τυγχάνουν ζητήματα θεραπείας για βαθύτερα εγκατεστημένα και μακροχρόνια ψυχολογικά προβλήματα.

Η κατάθλιψη, είναι μακράν το κυρίαρχο αίτημα που παρουσιάζουν οι πρωτοετής φοιτητές (-τριές), σε όλα τα Πανεπιστήμια (38% νέων φοιτητών σε νέα Πανεπιστήμια, 49% των φοιτητών σε παλιά Πανεπιστήμια), με τους αριθμούς για τον φόβο, επίσης υψηλούς (23% στα Πανεπιστήμια). Περίπου 5% αναφέρουν αυτοκαταστροφικές τάσεις (σε όλα τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα), 6-10% αναφέρουν τάσεις αυτοκτονίας, 2-5% κατάχρηση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών. Περίπου το 6% των φοιτητών ανέφερε ανορεξία ή βουλιμία (AUCC, 2001). Επίσης, έρευνα που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο του CAMBRIDGE σχετικά με τη "νοσταλγία του τόπου προέλευσης", αναφέρει ότι το 35% των πρωτοετών φοιτητών παρουσιάζουν αυτήν την ανησυχία και ειδικότερα ένα ποσοστό 5-15% παρουσιάζει φοβίες που καταλήγουν σε κατάθλιψη (Πανεπιστήμιο του CAMBRIDGE).

Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές, προσφέρουν υπηρεσίες και διαθέτουν προσόντα, που αφορούν θέματα, όπως:

- Ψυχολογική και συμβουλευτική στήριξη στους φοιτητές
- προσωπική ανάπτυξη
- βάζουν όρια (κρατούν επαγγελματική σχέση)
- αντιμετωπίζουν αυτοκτονικές τάσεις των φοιτητών
- δημιουργούν ομάδες αυτοβοήθειας
- εμπιστευτικότητα
- πολιτιστικές διαφορές

- χειρισμός του άγχους
- εμπιστευτικότητα
- ικανότητες επικοινωνίας
- παρέμβαση σε κρίση
- διορισμός νέου προσωπικού.

Ειδικά εργαστήρια, προσφέρονται από πολλές συμβουλευτικές υπηρεσίες, σε μεμονωμένα τμήματα και διαφορετικές υπηρεσίες, που περιλαμβάνουν, προσωπικό ιατρικού κέντρου, γραμματειακή υποστήριξη, εφημερεύον προσωπικό, διοικητικό προσωπικό, βιβλιοθήκη, επιτηρητές και συμβούλους κατά παντός τύπου παρενόχλησης (Ruth Caleb, 2003).

Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές, που ασχολούνται με τα αιτήματα των φοιτητών, επεκτείνουν τις εργασίες τους με βάση τον αριθμό των συνεδριών, που κυμαίνεται ανάλογα με το κάθε αίτημα και τις προεκτάσεις του. Συγκεκριμένα, σε όλα τα Κολέγια και τα Πανεπιστήμια, υπάρχει ένα ποσοστό 13% των φοιτητών που κυμαίνεται μεταξύ 8 έως 15 συνεδριών και ένα ποσοστό 7% που κυμαίνεται από 16 συνεδρίες και πάνω (AUCC, 2001). Σε έρευνα των Επικεφαλών των Συμβουλευτικών Κέντρων (HUCS) με φοιτητές που ζήτησαν ψυχολογική στήριξη από τα Συμβουλευτικά Κέντρα, έδειξε ότι το 9% δεν είχαν θετικό αποτέλεσμα, το 49% ήταν επείγοντα περιστατικά (παρέμβαση σε κρίση), το 73% είχαν μικρή διάρκεια θεραπείας και συνεδριών, το 49% είχαν μεγάλη διάρκεια υποστηρικτικής εργασίας-θεραπείας, το 51% ήταν περιστατικά που χρύζανε φαρμακευτικής αγωγής και το 18% κάτι άλλο (Ruth Caleb, 2003).

4.3 Το Σύστημα "Personal Tutor"

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το σύστημα "Personal Tutor" (Προσωπικός Επιμελητής), που περιλαμβάνει επτά Πανεπιστήμια, που

είναι του Nottingham, Birmingham, Newcastle, Northumbria, Reading, City University London, και του Liverpool Jones Moores. Πρόκειται, για το σύστημα που προσφέρει ψυχολογική στήριξη και υπηρεσίες στους φοιτητές και στηρίζεται στην ολιστική τους προσέγγιση γύρω από την καθημερινή τους ζωή στο Πανεπιστήμιο. Περιλαμβάνει εργαστήρια, συμβούλους-θεραπευτές που ασχολούνται συστηματικά με τα αιτήματα των φοιτητών (-τριών), παρατηρώντας τις καθημερινές αντιδράσεις τους.

Αξιόλογη είναι η εφαρμογή του στους 4^ο ετής προπτυχιακούς φοιτητές του Master of Pharmacy του Πανεπιστημίου του Brighton. Οι φοιτητές περιγράφουν ότι είναι το σύστημα που καταγράφει τα αιτήματα τους και ανταποκρίνεται άμεσα. Το ρόλος του συστήματος είναι να πραγματοποιεί καθοδηγητικές έρευνες και η πρώτη προσέγγιση είναι οι υποστηρικτικές υπηρεσίες στα διάφορα επίπεδα των Πανεπιστημίων, ψυχολογική στήριξη, διατροφικές διαταραχές, διαχείριση του άγχους, εργασιακές σχέσεις, προγράμματα σπουδών. Παλαιότερα πρόσφερε φαρμακευτική αγωγή από ειδικούς γιατρούς οδοντίατρους και νοσηλευτικό προσωπικό (Sosabowski.M, 2003, σ. 104).

Σύμφωνα με τον Freud, (1956), οι διάφοροι οργανισμοί που ασχολούνταν με την ψυχανάλυση και εφαρμόζουν προγράμματα δημιουργήθηκαν στην Μεγάλη Βρετανία, επειδή τα Πανεπιστήμια δεν ενδιαφέρθηκαν να εφαρμόσουν στην πράξη τις ιδέες του.

Αργότερα εφάρμοσαν πειραματικά κάποια προγράμματα με φοιτητές και διαπίστωσαν ότι είναι αναγκαίες; Οι Συμβουλευτικές Υπηρεσίες στα Βρετανικά Πανεπιστήμια.

Σε έρευνα που πραγματοποίησε το ακαδημαϊκό έτος 2000/2001 σχετικά με τις ανάγκες των φοιτητών (-τριών), απέδειξε ότι το 34% επισκέφθηκαν τις υπηρεσίες του Συστήματος 2 φορές, το 41% μόνο μία φορά και το 12% καθόλου. Έπειτα το 57% το βρήκε βοηθητικό και είχε

αποτέλεσμα, το 30% δεν είχαν αποτέλεσμα και το 12% δεν ανταποκρίθηκε (Sosabowski. M, 2003, p. 107).

4.4 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του Cambridge

Το Συμβουλευτικό Κέντρο που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι του Πανεπιστημίου του Cambridge (13 Trumpington Street, τηλ: 01223 332865), όπου απευθύνεται σε όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου και των Θεολογικών Κολεγίων. Οι φοιτητές μπορούν να μιλήσουν για τα προσωπικά τους προβλήματα και να απευθύνουν τα αιτήματα τους στους Συμβούλους-Θεραπευτές όπου προσφέρουν Συμβουλευτική σε θέματα όπως, διαχείριση του άγχους, ανησυχίες, κατάθλιψη, οικογενειακά προβλήματα, σεξουαλικά προβλήματα, δημιουργία ομάδας με στόχο την προσαρμογή των φοιτητών στη νέα κουλτούρα και τον τρόπο ζωής και σε θέματα διατροφικών διαταραχών (University of Cambridge, 2003). Κατά τη συμβουλευτική διαδικασία προσφέρονται πλαίσια μακράς και βραχείας διάρκειας, ατομικές και ομαδικές συνεδρίες διάρκειας 90 λεπτών. Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές ανήκουν στον "Βρετανικό Οργανισμό για την Συμβουλευτική και Ψυχοθεραπεία", όπου τα αιτήματα των φοιτητών καταγράφονται και τα συζητούν εκεί, όπου και παίρνουν αποφάσεις για περαιτέρω παρεμβάσεις. Τηρείται το απόρρητο από τον "Βρετανικό Οργανισμό" και υπάρχει η κατάλληλη εμπιστευτικότητα, όπου κατευθύνει ανάλογα και δεν μπορεί να επηρεάσει σε τίποτα την ατομικότητα του κάθε φοιτητή.

Σύμφωνα με τον Freud, (1956), όλα τα Πανεπιστήμια της Μεγάλης Βρετανίας έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν ακαδημαϊκά προγράμματα στη σπουδή των ψυχοθεραπευτικών μοντέλων, γιατί βασίζονται στην επιστημονική πειθαρχία, με σκοπό να εντοπίσουν την ψυχοδυναμική των ανθρωποκεντρικών και ανθρωπιστικών δυσχερειών.

Επικεντρώνονται περισσότερο στην ακαδημαϊκή ψυχολογία που αφορούν τα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα.

Το συμβουλευτικό Κέντρο κατά περιόδους οργανώνει διάφορα προγράμματα που αφορούν τα προβλήματα των φοιτητών (-τριών), με σκοπό να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε το «ομαδικό πρόγραμμα την περίοδο του Πάσχα του 2004», που αποτελούνταν από ομαδικά προγράμματα και εργαστήρια σε εβδομαδιαία βάση σε όλη την περίοδο. Συγκεκριμένα, το πρόγραμμα των εργαστηρίων περιείχε:

Εργαστήρια

- **Ομάδα "Can't Work"**. Για άμεσα προβλήματα που αφορούν, εργασιακές δυσκολίες, αναβλητικότητα, έλλειψη ενδιαφέροντος. Σε κάθε συνεδρία έπαιρναν μέρος το πολύ 4 φοιτητές (-τριές), προπτυχιακοί ή μεταπτυχιακοί.
- **Εργαστήριο χαλάρωσης**. Απευθύνεται σε ανθρώπους που αντιμετωπίζουν έντονο άγχος και έχουν άμεση ανάγκη να χαλαρώσουν. Περιλάμβανε ασκήσεις μυϊκής χαλάρωσης και βαθιάς αναπνοής με στόχο τη σωματική και πνευματική ηρεμία. Σε κάθε συνεδρία ήταν το πολύ 8 φοιτητές (-τριές), όπου φορούσαν ειδικές φόρμες, έβγαζαν τα παπούτσια και φορούσαν πετσέτα στο κεφάλι, επειδή ξάπλωναν στο πάτωμα.

Οριακές ομάδες

Πρόκειται για ομάδες που αφορούσαν προσωπικά προβλήματα φοιτητών και διαρκούν μεταξύ 4-8 εβδομάδων. Πραγματοποιείται συζήτηση για προσωπικές εμπειρίες των φοιτητών και προγραμματίζονται στρατηγικές παρέμβασης.

- **Μάθετε να είστε σίγουρος για τον εαυτό σας.**

Περιλάμβανε 4 εργαστήρια, όπου οι σύμβουλοι-θεραπευτές αναλύουν τα συναισθήματα των φοιτητών (-τριών) με σκοπό να διεκδικούν αυτό που τους ανήκει.

- **Ομάδα διαχείρισης άγχους των εξετάσεων.**

Έχει στόχο τη διαχείριση του χρόνου και στρατηγικές που αφορούν εργασίες στον εξεταστικό χώρο. Επίσης, οι σύμβουλοι-θεραπευτές εφαρμόζουν ασκήσεις χαλάρωσης κατά την εξεταστική περίοδο.

- **Ομάδα αντιμετώπισης του αλκοόλ.**

Οι Σύμβουλοι θεραπευτές δίδασκαν σε 6 συνεδρίες τη σωστή χρήση του αλκοόλ με σκοπό να προάγουν τον αυτοέλεγχο σε κάθε φοιτητή (-τρια).

- **Ομάδα διατροφικών διαταραχών**

Περιλάμβανε μια ομάδα γυναικών που έπασχαν από βουλιμία και ήταν όλες υπέρβαρες. Οι Σύμβουλοι-Θεραπευτές ερμήνευαν τις αιτίες που οδηγούσαν στην βουλιμία και εφάρμοζαν στρατηγικές για τον έλεγχο του φαγητού (University of Cambridge, 2004).

Κεφάλαιο V

Η Αμερικάνικη Διάσταση

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής υπάρχει ένα ευρύ φάσμα Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών σε κάθε Πανεπιστήμιο, το οποίο αποτελείται από "campus" (Πανεπιστημιούπολεις), που περιλαμβάνει εγκαταστάσεις από βιβλιοθήκες, αθλητικά κέντρα, υπηρεσίες και προγράμματα που αφορούν φοιτητικά θέματα. Τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, περιλαμβάνουν πάρα πολλές υπηρεσίες και εργαστήρια που αφορούν τα αιτήματα των φοιτητών. Πάρα πολλοί Σύμβουλοι –Θεραπευτές ασχολούνται συστηματικά με τους (-ις) φοιτητές (-τριές), σε θέματα διαπολιτισμικής αγωγής (λόγω των διαφόρων μειονοτήτων), ομαδικές και ατομικές θεραπείες, χορηγούν φαρμακευτική αγωγή, για τις διάφορες διαταραχές που αντιμετωπίζουν. Παρακάτω, ακολουθεί η αναφορά, σε υπηρεσίες και προγράμματα που αποτελούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και λειτουργούν ως πρότυπο για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που τυχόν αντιμετωπίζουν οι φοιτητές (-τριές)

5.1 Το επιτυχημένο μοντέλο της Καλιφόρνιας

Το σύστημα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Καλιφόρνια των Ηνωμένων Πολιτειών, αποτελεί "πρότυπο" για όλα τα Πανεπιστήμια της Βόρειας Αμερικής, όσον αφορά την κάλυψη των διαφορετικών εκπαιδευτικών αναγκών, σε σχέση με την ομαλή προσαρμογή των φοιτητών. Η Chislom. M, (1998), Ψυχίατρος του Πανεπιστημίου "John Hopkins", αναφέρει ότι υπάρχει έλλειψη ειδικών συμβούλων φοιτητών στα Campus, με εξειδικευμένες γνώσεις, όπως ψυχίατροι, ψυχοθεραπευτές, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η κατάλληλη

ψυχιατρική διάγνωση, να υπάρχει έλλειψη βραχείας θεραπείας των διαταραχών. Στηρίζεται σε τρεις (ιεραρχικά) βαθμίδες ιδρυμάτων. Στην κορυφή της ιεραρχίας βρίσκεται το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια, που περιλαμβάνει 9 Πανεπιστημιούπολεις, όπου φοιτούν 120 χιλιάδες φοιτητές. Εκεί, τους παρέχεται υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικά προγράμματα και υπηρεσίες, από παγκοσμίου φήμης Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, με στόχο να εξαλείψουν τις τυχόν διαταραχές που παρουσιάσουν και να επιφέρουν τα κατάλληλα αποτελέσματα από τις ερευνητικές τους επιδόσεις. Στο δεύτερο επίπεδο βρίσκεται το Πανεπιστήμιο "California State", με 340 χιλιάδες φοιτητές, όπου η εκπαίδευση στοιχίζει λιγότερο, γιατί δεν επικεντρώνεται τόσο στην έρευνα όσο στα μεταπτυχιακά προγράμματα. Στο κάτω μέρος της ιεραρχίας, υπάρχουν 100 Κολέγια 2ετούς φοίτησης στα οποία φοιτούν 1.400.000 φοιτητές και προσφέρουν, με χαμηλό κόστος, ενισχυτική διδασκαλία, προετοιμάζοντας τους φοιτητές για πτυχία τετραετούς φοιτήσεως και την περαιτέρω ανώδυνη προσαρμογή τους (Μπάλλας, Γ, 2003). Αυτό το σύστημα στοχεύει στη δυνατότητα μετακίνησης των φοιτητών στο εσωτερικό του Πανεπιστημίου, έτσι ώστε να αλλάξουν οι ικανότητες και τα ενδιαφέροντα τους.

5.2 Το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του "CHICAGO"

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου του "CHICAGO", σχετικά με τις υπηρεσίες και το έργο που προσφέρει στους φοιτητές (-τριές).

Βρίσκεται στο "1897 Howard VanDoren Shaw" μέγαρο της Πολιτείας του Πανεπιστημίου (5737 South University Avenue Chicago, IL 60637, Ph: (773) 702-9800). Είναι ανοιχτό από Δευτέρα έως Παρασκευή από τις 8:30π.μ. έως 17:00μ.μ και παρέχει σε όλους τους φοιτητές (-τριές), που φοιτούν στο Πανεπιστήμιο καθώς στους συγγενείς

και στα παιδιά τους, αφού έχουν πληρώσει και τα ιατρικά δίδακτρα (Student Health Fee). Παρέχει αξιολογήσεις για κάθε δραστηριότητα που πραγματοποιείται, επείγοντες υπηρεσίες, παρεμβάσεις σε κρίση (χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών), ατομική και ομαδική ψυχοθεραπεία, φαρμακευτική αγωγή σε βαριές περιπτώσεις, υπηρεσίες παραπομπών και επαγγελματική, ακαδημαϊκή συμβουλευτική. Οι συνεδρίες κυμαίνονται από 6 έως 10 ανάλογα με την περίπτωση και σε πιο βαριές περιπτώσεις το προσωπικό του Κέντρου συζητάει για περαιτέρω παρέμβαση και μεγαλύτερο αριθμό συνεδριών. Σε περίπτωση που κάποιος /α φοιτητής (-τρια), πρόκειται να απευθυνθεί σε εξωτερικές υπηρεσίες, θα πρέπει να ενημερώσει το Κέντρο προκειμένου να γίνει από εκεί η παραπομπή και να γλιτώσει το παράβολό των 25\$ (University of Chicago, b, 2003).

Υπηρεσίες

-ατομική

Ο /η κάθε φοιτητής (-τρια), που αντιμετωπίζει κάποια δυσκολία και θέλει να απευθύνει το αίτημα στο Συμβουλευτικό Κέντρο, στο πρώτο ραντεβού συμπληρώνει με τον Σύμβουλο-Θεραπευτή από κοινού, ένα δελτίο εισαγωγής αρχικών πληροφοριών (intake), συζητούν για το τι ζητάει από το Κέντρο τις ιδιαιτερότητες που αντιμετωπίζει και ανάλογα με την περίπτωση προσδιορίζουν τους στόχους, δηλαδή αν πρόκειται να ακολουθήσει κάποια θεραπεία στο Κέντρο, όπου και θα καθοριστεί ένα ραντεβού με τον ανάλογο θεραπευτή του Κέντρου ή θα γίνει παραπομπή.

-ζευγαριών

Ζευγάρια και ανδρόγυνα (οικογένειες), ομοφυλόφιλοι, που αντιμετωπίζουν προβλήματα στις σχέσεις τους και επιθυμούν να απευθύνουν το αίτημα τους στο Κέντρο, θα πρέπει να βρίσκονται μαζί στο πρώτο ραντεβού και έστω το ένα μέλος από το ζευγάρι να φοιτά στο Πανεπιστήμιο και να έχει πληρώσει τα ιατρικά δίδακτρα. Με την ίδια διαδικασία (intake), συζήτηση με τον Σύμβουλο-Θεραπευτή,

προγραμματίζεται ανάλογα το είδος της ψυχολογικής και συμβουλευτικής στήριξης.

-ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Οι ψυχίατροι του προσωπικού του Κέντρου, παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις που το αρχικό αίτημα του (-ης) φοιτητή (-τριας), χρήζει ψυχιατρικής παρακολούθησης και εντοπίσουν ότι το είδος της θεραπείας επιβάλλει φαρμακευτική αγωγή. Σε βαριές περιπτώσεις φοιτητών (τριών), που χρήζουν μεγάλης διάρκειας θεραπείας, οι ψυχίατροι είναι σε θέση να χορηγούν φάρμακα σε όλη τη διάρκεια των σπουδών τους (University of Chicago, medication, 2003).

-ομάδες υποστήριξης

Στις ομάδες υποστήριξης ο /η κάθε φοιτητής (-τρια) εισάγεται ατομικά, από το προσωπικό του Κέντρου, ανάλογα με το αρχικό αίτημα, δηλαδή, αν υπάρχουν κοινά αιτήματα φοιτητών (-τριών), (π.χ. κατάθλιψη, διατροφικές διαταραχές), διαμορφώνεται και μια αντίστοιχη ομάδα.

-Υπηρεσίες ADHD (Attention Deficit Hyperactivity Disorder)

Σε περίπτωση που κάποιος /α φοιτητής (-τρια), αντιμετωπίζει προβλήματα που αφορούν την ολιστική φροντίδα του εαυτού του /ης, σε θέματα ψυχικής, σωματικής και πνευματικής υγείας. Δηλαδή ένα άτομο που μένει άπλυτο, δεν τρώει, έχει αϋπνίες και γενικότερα αυτοκαταστροφικές τάσεις, σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, τότε παραπέμπεται στην υπηρεσία ADHD, για περαιτέρω παρέμβαση και θεραπεία.

Το Συμβουλευτικό Κέντρο παρέχει επίσης φοιτητικά θέματα και ειδικά προγράμματα που αφορούν την Ψυχική Υγεία των φοιτητών (-τριών), σύμφωνα με τον Διευθυντή του Κέντρου Thomas A.M. Krammer, MD, (2003).

Τα φοιτητικά θέματα αφορούν κυρίως την αυτογνωσία και την ομαλή προσαρμογή τους στην Πανεπιστημιακή κοινότητα, όπως:

- § Αυτοδιαχείριση του χρόνου τους
- § Προβλήματα επικοινωνίας
- § Αισθήματα μοναξιάς και απομόνωσης
- § Έντονα συναισθήματα κατάθλιψης που καθυστερούν τη δράση και τους στόχους τους
- § Να μάθουν να δουλεύουν πιο αποδοτικά
- § Οικογενειακά προβλήματα
- § Αντιμέτωπιση της χρήσης αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών
- § Αντιμέτωπιση του πένθους
- § Έλλειψη αποφασιστικότητας

Τα ειδικά προγράμματα αφορούν κυρίως την ενημέρωση του φοιτητικού πληθυσμού και περιπτώσεις που χρήζουν ιδιαίτερη παρακολούθηση, όπως:

- § Ημερίδες και συνέδρια σε θέματα, ακαδημαϊκά και ενημερωτικά που αφορούν την ψυχική υγεία της φοιτητικής κοινότητας. Η υπεύθυνη είναι η Dana Regett.
- § Ομάδες υποστήριξης για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών. Αυτές οι ομάδες αφορούν κυρίως τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές που έχουν πρόβλημα με τους συνομήλικους τους για την εκπόνηση της διδακτορικής διατριβής τους. Ένα πρόβλημα που καθυστερεί τη δράση τους. Ο υπεύθυνος είναι για τις ομάδες είναι ο Culbert Doug, Phd.
- § Προγράμματα που αφορούν τη σεξουαλική παρενόχληση και βιασμούς. Ο βιασμός δημιουργεί πάρα πολλά ψυχολογικά προβλήματα και αισθήματα φόβου, ενοχής και θυμού. Το συμβουλευτικό Κέντρο παρέχει υποστηρικτές ομάδες που αφορούν

τις γυναίκες που έπεσαν θύματα βιασμού, καθώς πραγματοποιεί έρευνες σε όλη την Πολιτεία του Chicago.

- § Προγράμματα για την ένταξη των ομοφυλόφιλων στην Πανεπιστημιακή κοινότητα χωρίς να είναι στο περιθώριο και να διακόψουν τις σπουδές τους.

5.3 Πανεπιστήμιο "Kean" του New Jersey. Πρόγραμμα Συμβουλευτικής Υποστήριξης για Αφροαμερικάνους και Λατίνους φοιτητές

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πρόγραμμα διαπολιτισμικής αγωγής που εφαρμόζει το Πανεπιστήμιο του Kean, διότι περιλαμβάνει μειονότητες από Αφρική και Λατινική Αμερική. Το επίκεντρο είναι να παρέχει Ψυχολογική Συμβουλευτική με στόχο να τους αφομοιώσει στην Πανεπιστημιακή κοινότητα και να ολοκληρώσουν με επιτυχία τις σπουδές τους. Αυτοί οι άνθρωποι νοιώθουν έντονα συναισθήματα απομόνωσης και ρατσισμού από την πλευρά των υπόλοιπων φοιτητών. Αυτό τους προκαλεί έντονο άγχος και φόβο με αποτέλεσμα να αμφιβάλλουν για τις ικανότητες τους και πιο Πανεπιστήμιο θα παρέχει κάποιο αρεστό πρόγραμμα (Carney-Crompton & Tan, 2002).

Φοιτητές της Αμερικάνικης μειονότητας, διεθνής φοιτητές ή πρώτης γενιάς μεταναστών και γυναίκες αντιμετωπίζουν επιπλέον πολιτικές πιέσεις που επηρεάζουν αρνητικά και προκαλούν εμπόδια στην αποφοίτηση τους. Κάποιες από αυτές τις μειονότητες μπορεί να είναι μοναδικές σε κάθε υποομάδα (π.χ. κυρίως ενήλικες που είναι φοιτητές αφρικανικής μειονότητας, γνωστοί ως σπουδαστές χρώματος, μπορεί να βιώσουν πολιτιστικά μηνύματα που αντανακλούν την επίδραση οικογενειακών, κοινωνικών και ιστορικών επιρροών της ιδιαίτερης εθνικής ή φυλετικής ομάδας). Αυτά τα πολιτιστικά μηνύματα μπορεί να επηρεάσουν την ανταπόκριση του /ης φοιτητή (-τριας), ενάντια στην

εμπιστοσύνη προς το Πρόγραμμα υποστήριξης και διαμονής στους χώρους του Πανεπιστημίου (Jenkins, 1999).

Παρόλο που οι φοιτητές από διαφορετικά υπόβαθρα μοιράζονται πολλά παρόμοια αναπτυξιακά προγράμματα η πρόοδος της ανάπτυξης της εθνικής ταυτότητας είναι συχνά μοναδική και μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ψυχολογική τους ανάπτυξη. Οικογένειες φοιτητών εθνικής μειονότητας μπορεί να χρησιμοποιήσουν ισχυρές επιδράσεις για να ακολουθήσουν μια ιδιαίτερα προαποφασισμένη καριέρα, παραδόσεις και κανόνες (DeVaney & Hughey, 2000).

Αυτά τα θέματα οδήγησαν στη διεξαγωγή μιας μελέτης σε συνάρτηση με το ομοσπονδιακό Πανεπιστήμιο του "Kean" στο New Jersey". Σύμβουλοι-Θεραπευτές Αφροαμερικάνων και Λατίνων ενήλικων φοιτητών, στρατολογήθηκαν για να ολοκληρώσουν ένα Πρόγραμμα που οδηγεί στην πιστοποίηση τους σαν Δάσκαλοι Ειδικής Εκπαίδευσης. Το μεγαλύτερο μέρος των μεγάλων εισφορών χρησιμοποιήθηκαν για να πληρωθούν τα δίδακτρα και να αγοράσουν βιβλία και εκπαιδευτικό υλικό με σκοπό να εξαλείψουν το τους εμπόδιο στην εισαγωγή τους στο Πρόγραμμα. Ο ιδιαίτερος σκοπός του Προγράμματος ήταν η παροχή συμβουλευτικών και υποστηρικτικών υπηρεσιών για τις προσωπικές ανάγκες αυτών των μειονοτήτων και να μειώσουν τα εμπόδια προς την αποφοίτηση.

Συνολικά 41 ενήλικοι φοιτητές εισήχθησαν κατά τη διάρκεια των 4^{ων} ετών του Προγράμματος, όπου όλοι απέκτησαν προπτυχιακό πτυχίο. Ωστόσο απαιτήθηκαν επιπλέον 1 έως 4 χρόνια προπτυχιακών σπουδών. Οι 34 (82%), ήταν γυναίκες, οι 40 (98%), ήταν φοιτητές χρώματος και οι 6(15%), ήταν Αμερικάνοι πρώτης γενιάς. Επιπλέον, οι 31(76%), εργάζονταν.

Δύο γυναίκες καθηγήτριες συμβουλευτικής εκπαίδευσης παρείχαν ψυχολογική στήριξη, σχεδίασαν και εφάρμοσαν τις συμβουλευτικές και

υποστηρικτικές υπηρεσίες. Χρησιμοποιώντας προσωπικές συνεντεύξεις και κάνοντας αξιολόγηση των αναγκών, αναγνώρισαν τα εμπόδια τους. Επίσης, αξιολόγησαν τις προσωπικές ανάγκες κάθε φοιτητή (-τριάς) και τα δυνατά τους σημεία, και σχεδίασαν ατομικά προγράμματα για να διαβιβάσουν θετικές προσδοκίες επιτυχίας και ενδυνάμωσης (Gary. M.J, Kling. B, and Dott.N.B, 2004, τ. 7, σ. 19-20).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ VI

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η εργασία αυτή είχε επίκεντρο την Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών, τις ανάγκες και τα προβλήματα των φοιτητών (-τριών), μετά την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο. Έγινε αναφορά σε ορισμένα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, που παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον σε Ελλάδα, Μεγάλη Βρετανία και Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, για τις υπηρεσίες που προσφέρουν.

Η πραγματοποίηση αυτής της μελέτης, βασίστηκε στα κύρια χαρακτηριστικά του τέλους της εφηβείας, δηλαδή είχε ως επίκεντρο το μετέφηβο-νεαρό άτομο σε συνάρτηση με την εισαγωγή του στο Πανεπιστήμιο. Το βιβλιογραφικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε αφορούσε το μεταβατικό στάδιο του τέλους της εφηβείας και τις Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για φοιτητές των Πανεπιστημίων. Η μελέτη της βιβλιογραφίας απέδειξε ότι οι νέοι αντιμετωπίζουν έντονα το πρόβλημα της προσαρμογής τους στο Πανεπιστήμιο, που δυσχεραίνει την αποφοίτηση τους και προκαλεί πολλές διαταραχές στην ψυχική τους υγεία. Είναι αναγκαία η ύπαρξη Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών μέσα στα Πανεπιστήμια, για να μην αναγκάζονται οι ίδιοι οι φοιτητές (-τριές), να εγκαταλείπουν τις σπουδές τους επιβαρύνοντας έτσι περισσότερο τις οικογένειες τους, καθώς επίσης οι αποτελεσματικές παρεμβάσεις συντελούν στην αύξηση της αποδοτικότητας στην περαιτέρω παραγωγική διαδικασία.

Οι Φοιτητές (-τριές), που φοιτούν μακριά από το μόνιμο τόπο διαμονής τους αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και προβλήματα προσαρμογής. Είναι μεγάλο το ποσοστό των φοιτητών που

καταβάλλονται από συναισθήματα άγχους, μοναξιάς, κατάθλιψης με αποτέλεσμα να καταφεύγουν σε υποκατάστατα και ανορθόδοξους τρόπους επίλυσης τους.

Όσον αφορά τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών στην Ελλάδα, υπάρχει μεγάλη έλλειψη σε άλλους τομείς, όπως ερευνητικά και εκπαιδευτικά προγράμματα, που δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο τις λειτουργίες των Συμβουλευτικών Κέντρων. Δεν υπάρχει η κατάλληλη υποδομή και οικονομικοί πόροι για να καλύψουν τις ανάγκες και τα αιτήματα των φοιτητών. Οι ελλείψεις σε κονδύλια και διδακτικό προσωπικό, είναι πρωτεύοντα ζητήματα για κάθε ελληνικό Πανεπιστήμιο και τα Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών δεν έχουν τις παροχές που χρειάζονται και επικεντρώνονται κυρίως στην Ψυχολογική Συμβουλευτική, χωρίς να υπάρχουν προγράμματα αφομοίωσης αλλοδαπών και ομογενών φοιτητών, ούτε ομαδικά προγράμματα και εργαστήρια για εξειδικευμένες περιπτώσεις.

Η Ευρωπαϊκή προοπτική αφορά το δίκτυο της FEDORA-PSYCHE που θέτει κοινούς στόχους και εφαρμόζει κοινές στρατηγικές χωρίς ακόμη να εφαρμόζονται κατάλληλα στην Ελλάδα. Τα Συμβουλευτικά Κέντρα στην Μεγάλη Βρετανία, αποτελούν πρότυπα Κέντρα για την Ευρώπη, με τους κατάλληλα εκπαιδευμένους Συμβούλους-Θεραπευτές, εργαστήρια και ειδικά περιστασιακά προγράμματα και ομάδες υποστήριξης που αφορούν τις ψυχικές διαταραχές των φοιτητών (-τριών).

Η Αμερικάνικη διάσταση έχει να κάνει με ένα τεράστιο καθεστώς των Συμβουλευτικών Κέντρων Φοιτητών, και άρτια στελεχωμένα, που περιλαμβάνει προγράμματα από χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής μέχρι προγράμματα για τις διάφορες μειονότητες και ομάδες κοινωνικού αποκλεισμού. Εκεί ο φοιτητικός πληθυσμός είναι τεράστιος και ανάλογες είναι οι ανάγκες του. Κάθε Πανεπιστήμιο πραγματοποιεί έρευνες για τις ανάγκες και εντοπίζει τις τυχόν δυσκολίες γεγονός που

διακρίνεται από τη δόμηση των κτιρίων μέχρι τα τμήματα και τον διαχωρισμό των φοιτητών σε ομάδες, με σκοπό καλύτερες επιδόσεις.

Από τα παραπάνω γίνονται γνωστές οι απαιτήσεις για το θεσμό της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών.

Χρειάζονται έρευνες και επιστημονικές μελέτες και συνέδρια από διάφορες ομάδες κορυφαίων επιστημόνων σε παγκόσμια κλίμακα με σκοπό να διαμορφώσουν ένα σαφή ορισμό και θεωρίες γύρω από το τέλος της εφηβείας και τα κύρια χαρακτηριστικά του όρου «μετέφηβος».

Επίσης, είναι αναγκαία η ύπαρξη και δημιουργία των κατάλληλων προγραμμάτων στήριξης όσον αφορά την ένταξη και τα δικαιώματα των φοιτητών (-τριών), ΑΜΕΑ. Είναι ένα θέμα που αγγίζει όλα τα Πανεπιστήμια του κόσμου γιατί είναι μια ευαίσθητη ομάδα που χρήζει ιδιαίτερης μεταχείρισης , χωρίς να αντιμετωπίζονται με προκατάληψη τόσο από το διδακτικό προσωπικό όσο από τον υπόλοιπο φοιτητικό πληθυσμό.

Με επίκεντρο την Ελλάδα, γίνεται κατανοητό ότι είναι αναγκαία η ύπαρξη των Συμβουλευτικών Κέντρων σε όλα τα Πανεπιστήμια. Έτσι προτείνεται:

-η καθιέρωση του θεσμού και η νομική κατοχύρωση των Συμβουλευτικών Κέντρων και της Ψυχολογικής Συμβουλευτικής Φοιτητών

-Η πολιτεία να ενδιαφερθεί και να προσφέρει μεγαλύτερα κονδύλια με σκοπό την περαιτέρω πρόσληψη και μονιμοποίηση των Συμβούλων-Θεραπευτών.

-Να πραγματοποιηθούν περισσότερες ημερίδες και συνέδρια με σκοπό την ενεργοποίηση των φοιτητών (-τριών).

-Το παράδειγμα του Πανεπιστημίου του "Kean" στην Αμερική αποτελεί σταθμός για την ομαλή προσαρμογή και αφομοίωση των αλλοδαπών

φοιτητών, διότι είναι ένα θέμα που αγγίζει όλες τις Πανεπιστημιακές κοινότητες.

Στην Μεγάλη Βρετανία, κρίνεται αναγκαίο οι μεγάλοι οργανισμοί να συνεργάζονται πιο συστηματικά με τα ελληνικά Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών, ώστε να αποτελέσει αφορμή για την καθιέρωση του θεσμού. Τα διάφορα περιστασιακά ομαδικά και ερευνητικά προγράμματα, μπορούν να καλύψουν μεγαλύτερες ανάγκες φοιτητών (-τριών), σε συνεργασία με κορυφαίους κοινωνικούς επιστήμονες της Μεγάλης Βρετανίας, που αδιαφορούν να εφαρμόσουν τέτοιου είδους προγράμματα. Αυτά τα προγράμματα μπορούν να εφαρμόζονται πιο συστηματικά, μιας και τα Πανεπιστήμια εκεί δεν φαίνεται να αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και ιδιαίτερες δυσκολίες ώστε να αδυνατούν να προσαρμόσουν στα μέτρα τους το φοιτητικό πληθυσμό.

Χρειάζονται περισσότερα προγράμματα από τον οργανισμό της FEDORA-PSYCHE, που να αφορούν τους μεταπτυχιακούς φοιτητές Ψυχολογίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Να στελεχωθούν καλύτερα οι ομάδες εργασίας φοιτητών (-τριών), με σκοπό να δίνονται περισσότερα κίνητρα και πρωτοβουλίες σε φοιτητικά θέματα, γιατί οι ίδιοι είναι πιο κοντά στην καθημερινή ζωή και στα αιτήματα των συνομηλίκων τους.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η υποδομή των Συμβουλευτικών Κέντρων είναι τόσο μεγάλη που μπορεί να καλύψει όλες τις ανάγκες και τα αιτήματα των φοιτητών. Το πρόβλημα δημιουργείται από την πλευρά του εκάστοτε πολιτικού συστήματος σε θέματα προκαταλήψεων των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων. Καλείται λοιπόν η ολιστική προσέγγιση της ανθρώπινης ατομικότητας και των δικαιωμάτων στην εκπαίδευση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Το συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων

Κατά το διάστημα από 19/06/1998 έως 09/05/2001 το Συμβουλευτικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων πραγματοποίησε συναντήσεις με 97 φοιτητές και φοιτήτριες σε ατομικό επίπεδο. Στον πίνακα 1 παρουσιάζονται οι ατομικές θεραπευτικές συνεδρίες κατά φύλο, με πλειοψηφία από το γυναικείο πληθυσμό.

Πίνακας 1. Θεραπευτικές συνεδρίες κατά φύλο

Συχνότητα συνεδριών	ΓΥΝΑΙΚΕΣ		ΑΝΤΡΕΣ		Σύνολο Γ&Α	Ποσοστά (%)
	N	Ποσοστά (%)	N	Ποσοστά (%)		
1	34	41,97	10	62,5	44	45,36
2	13	16,04	3	18,75	16	16,50
3	11	13,58	1	6,25	12	12,37
4	4	4,93	1	6,25	5	5,16
5	6	7,4	-	-	6	6,19
6	3	3,7	1	6,25	4	4,12
7	3	3,7	-	-	3	3,09
9	1	1,24	-	-	1	1,03
10	1	1,24	-	-	1	1,03
11	1	1,24	-	-	1	1,03
12	1	1,24	-	-	1	1,03
18	1	1,24	-	-	1	1,03
25	1	1,24	-	-	1	1,03
42	1	1,24	-	-	1	1,03
Σύνολο	81	100,00	16	100,00	97	100,00

(Πηγή: Παπαδιώτου, 2002, σ. 69)

Επίσης, στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν. Η προσέλευση αφορούσε πρωτοετής φοιτητές, με κυρίαρχα αιτήματα το άγχος, τις διαπροσωπικές σχέσεις, την κατάθλιψη και τα προβλήματα προσαρμογής.

Πίνακας 2. Προβλήματα φοιτητών-συνεδρίες

Είδος προβλήματος	Αριθ. Φοιτητών	Ποσοστό (%)
Δυσκολίες που συνδέονται με διαπροσωπικές σχέσεις (φίλοι, οικογένεια, άλλο φύλο, κοινωνικές σχέσεις)	71	33,81
Άγχος, ψυχοσωματικά και καταθλιπτικά συμπτώματα	46	21,90
Αίτημα αυτογνωσίας	22	10,48
Δυσκολίες που συνδέονται με μεταβατική περίοδο (αρχή και τέλος σπουδών)	22	10,48
Εκφρασμένη ψυχοπαθολογία (ψυχικές; Διαταραχές, κατάθλιψη, νευρώσεις, διαταραχές προσωπικότητας)	17	8,9
Μειωμένη αυτό-εκτίμηση	16	7,62
Προβλήματα σε σχέση με τις σπουδές (μελέτης συγκέντρωσης)	8	3,81
Αίτημα επαγγελματικού προσανατολισμού	5	2,38
Πένθος	3	1,43
Σύνολο	210	100,00

(Πηγή: Παπαδιώτη, 2002, σ. 70)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών

Παρακάτω παρουσιάζεται (πίνακες 4 έως 10) ο συνολικός αριθμός των φοιτητών που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση ως προς το φύλο τους. Επίσης αναφέρεται ο μέσος όρος συνεδριών, το καθεστώς λειτουργίας του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών και περίοδοι αναστολής της λειτουργίας του.

Πίνακας 4. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/1992 έως 31/12/1993

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	29	21,6
Γυναίκες	105	78,4
Σύνολο	134	100
Μέσος όρος συνεδριών: 2,7 Αναστολή λειτουργίας: 1/1/1992 έως 28/2/1992 Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 1 ημέρα / εβδομάδα		

Πίνακας 5. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/1994 έως 31/12/1997

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
--	--	--

Φύλο	N	%
Άντρες	22	21,1
Γυναίκες	82	78,9
Σύνολο	104	100

Μέσος όρος συνεδριών: 5,6
Αναστολή λειτουργίας: 1/9/1996 έως 31/12/1996 και 1/9/1997 έως 31/12/1997
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 1/94 έως 6/95
1 ημέρα / εβδομάδα, 7/95 έως 12/97 2 ημέρες / εβδομάδα

Πίνακας 6. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/1998 έως 31/12/1998

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	31	23,3
Γυναίκες	102	76,7
Σύνολο	133	100

Μέσος όρος συνεδριών: 7,0
Αναστολή λειτουργίας: 1/6/1998 έως 31/12/1998
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 3 ημέρες / εβδομάδα

Πίνακας 7. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/1999 έως 31/12/1999

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	15	15,5

Γυναίκες	82	84,5
Σύνολο	97	100
Μέσος όρος συνεδριών: 6,1		
Αναστολή λειτουργίας: 30/6/99 έως 31/12/99		
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 1 ημέρα / εβδομάδα		

Πίνακας 8. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/2000 έως 31/12/2000

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	19	17,1
Γυναίκες	92	82,9
Σύνολο	111	100
Μέσος όρος συνεδριών: 4,4		
Αναστολή λειτουργίας: -		
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 3 ημέρες / εβδομάδα		

Πίνακας 9. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/2001 έως 31/12/2001

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	22	16,5
Γυναίκες	111	83,5
Σύνολο	133	100
Μέσος όρος συνεδριών: 5,1		

Αναστολή λειτουργίας: -
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 3 ημέρες / εβδομάδα

Πίνακας 10. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ατομική βάση από 1/1/2002 έως 31/12/2002

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ		
Φύλο	N	%
Άντρες	26	14,6
Γυναίκες	152	85,4
Σύνολο	178	100

Μέσος όρος συνεδριών: 5,3
Αναστολή λειτουργίας: -
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών: 5 ημέρες / εβδομάδα

(Πηγή: Ευσταθίου, 2003)

2. Σε ομαδική βάση

Παρακάτω παρουσιάζεται (πίνακες 11 έως 17) ο συνολικός αριθμός φοιτητών που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση ως προς το φύλο τους και το στόχο και τη διάρκεια της ομάδας που συμμετείχαν.

Πίνακας 11. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/1992 έως 31/12/1997

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Προβλήματα οργάνωσης της	2	3	5	8 συνεδρίες

μελέτης και διάσπασης προσοχής				(1. 45' ώρα / εβδομάδα)
2. Προβλήματα οργάνωσης της μελέτης και διάσπασης προσοχής	1	3	4	8 συνεδρίες (1. 45' ώρα / εβδομάδα)
3. Προβλήματα οργάνωσης της μελέτης και διάσπασης προσοχής	1	4	5	8 συνεδρίες (1. 45' ώρα / εβδομάδα)
4. Εκπαιδευτική και θεραπευτική ομάδα για άτομα με δυσκολίες στις κοινωνικές σχέσεις	1	7	8	8 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
5. Δυσκολίες διάσπασης και προσοχής στο διάβασμα - Άγχος εξετάσεων	1	5	6	8 συνεδρίες (3 ώρες / εβδομάδα)
6. Διαμόρφωση προγράμματος για την ενίσχυση της αυτοαποτελεσματικότητας	2	5	7	8 συνεδρίες (1. 30' ώρα / εβδομάδα)
7. Διαμόρφωση προγράμματος για την ενίσχυση της αυτοαποτελεσματικότητας	-	8	8	10 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο:	8	35	43	
Αναστολή λειτουργίας: 1/1/1992 έως 28/2/1992, 1/9/1996 έως 31/12/1996 και 1/7/1997 έως 31/12/1997				

Πίνακας 12. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/1998 έως 31/12/1998

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Βελτίωση επικοινωνίας στις σχέσεις με το άλλο φύλο	3	9	12	12 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
2. Απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων και αυτοπεποίθησης	2	8	10	10 συνεδρίες (3 ώρες / εβδομάδα)
3. Διαμόρφωση προγράμματος για την ενίσχυση της αυτοαποτελεσματικότητας	-	5	5	10 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
4. Βελτίωση των ικανοτήτων	-	4	4	10 συνεδρίες (2

μελέτης				ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο:	5	26	31	
Αναστολή λειτουργίας: 1/6/1998 έως 31/12/1998				

Πίνακας 13. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/1999 έως 31/12/1999

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Εισαγωγική ομάδα αυτογνωσίας	-	13	13	9 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
2. Άγχος εξετάσεων και ικανότητες μελέτης	-	5	5	15 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
3. Άγχος εξετάσεων και ικανότητες μελέτης	-	5	5	15 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο:	-	23	23	
Αναστολή λειτουργίας: 30/6/99 έως 31/12/99				

Πίνακας 14. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/2000 έως 31/12/2000

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Διαχείριση Άγχους	2	12	14	12 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
2. Δυσκολίες στις σχέσεις με το άλλο φύλο	1	11	12	12 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο:	3	23	26	
Αναστολή λειτουργίας: -				

Πίνακας 15. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/2001 έως 31/12/2001

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Διαχείριση Άγχους	-	12	12	12 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
2. Οργάνωση μελέτης - Αναβλητικότητα	-	10	10	12 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο:	-	22	22	
Αναστολή λειτουργίας: -				

**Πίνακας 16. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από
1/1/2002 έως 31/12/2002**

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Διαχείριση Άγχους	-	9	9	13 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
2. Διαχείριση Άγχους	-	5	5	13 συνεδρίες (1. 30' ώρες / εβδομάδα)
3. Άγχος Εξετάσεων - Οργάνωση Μελέτης	-	4	4	12 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο	-	18	18	
Αναστολή λειτουργίας: -				

Πίνακας 17. Φοιτητές που έλαβαν βοήθεια σε ομαδική βάση από 1/1/2003 έως 31/12/2003

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ				
Στόχος Ομάδας	Άντρες	Γυναίκες	Σύνολο	Διάρκεια
1. Ομάδα στρες και διαχείρισης προβλημάτων	-	6	6	6 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
2. Σχέσεις ανάμεσα στα δύο φύλα	3	10	13	10 συνεδρίες (3 ώρες / εβδομάδα)
3. Άτομο και οικογένεια: σχέσεις - συγκρούσεις - εξέλιξη	-	6	6	20 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
4. Άγχος Εξετάσεων - Οργάνωση Μελέτης	-	4	4	12 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
5. Εκπαίδευση - Διεκδικητικότητα	4	6	10	10 συνεδρίες (2 ώρες / εβδομάδα)
6. Απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων και εκπαίδευση στη διεκδικητική συμπεριφορά	1	10	11	10 συνεδρίες (3 ώρες / εβδομάδα)
Σύνολο	8	42	50	
Αναστολή λειτουργίας: -				

(Πηγή: Ευσταθίου, 2002)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Erickson, (1975), στους Γεωργά. Δ, Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, "Έμπειρίες, στάσεις και προσδοκίες μαθητών από το Λύκειο, τον ΣΕΠ και το Πανεπιστήμιο", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, Οκτ & Δεκ 1991, τ. 18-9, σ. 44-51
- Fillip, (1981), στην Καλαντζή-Αζίζι. Α, "3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας", «Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών: Εμπειρίες από την Ελλάδα και άλλες χώρες», Αθήνα 29.5-2.6 199
- Freud Anna, (1940), στον Παρασκευόπουλο. Ι.Ν, Εφηβική Ηλικία, τ. 4, σ. 162 (Δεν υπάρχουν άλλες πληροφορίες)
- Guilleron, (1991), στους Παπαδιώτη. Β, Δαμίγος. Δ, Τζάλλα. Α, Σιαφάκα. Β, Ντόκα. Α, "Έμπειρίες από το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, Μαρ & Ιουν 2002, τ. 60-1, σ. 61-75
- Καλαντζή-Αζίζι. Α, « Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών», Εκδόσεις "Ελληνικά Γράμματα", Αθήνα, 1996
- Kassotakis, (1981), στους Γεωργά. Δ, Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, "Έμπειρίες,στάσεις και προσδοκίες μαθητών και φοιτητών από το Λύκειο, τον ΣΕΠ και το Πανεπιστήμιο", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού", Οκτ&Δεκ 1991, τ. 18-9, σ. 43-66
- Κοσμίδου-Hardy. Χ, & Γαλανουδάκη-Ράπτη. Α, «Συμβουλευτική-Θεωρία και Πρακτική», Εκδόσεις "Ασημάκης", Αθήνα, 1996
- Μαλικιώση-Λοΐζου. Μ, «Συμβουλευτική Ψυχολογία», Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, δ έκδοση, Αθήνα, 1996
- Μαρωνίτης. Δ.Ν, (1994), στις Τσιρτσώνη. Β, Αναγνώστου. Π, "Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας", Πάτρα, 2000, σ. 39, (ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)
- Παρασκευόπουλος, Ν.Ι, «Εξελικτική Ψυχολογία», τ. 4, Εφηβική Ηλικία, (Δεν υπάρχουν άλλες πληροφορίες)
- Piaget, (1975), στην Καλαντζή-Αζίζι. Α, «Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών», Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996, σ. 24

Remplain. H, (1980), στις Τσιρτσώνη. Z, Αναγνώστου, Π, "Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας", Πάτρα, 2000, σ. 27, (ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)

Reymond-Rivier. B, (1989), στις Τσιρτσώνη Z, Αναγνώστου, Π. "Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας", Πάτρα, 2000, σ. 26, (ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)

Rogers, (1942), στην Κοσμίδου-Hardy, X. & Γαλανουδάκη-Ράπτη. Α, «Συμβουλευτική-Θεωρία και Πρακτική», Εκδόσεις: Ασημάκης, Αθήνα, 1996, σ. 17

Σταθόπουλος. Π, (1986), στις Τσιρτσώνη. B, Αναγνώστου. Π, "Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας", Πάτρα, 2000, σ. 19 (ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)

Τεπέρογλου. Α, (1999), στις Τσιρτσώνη. Z, Αναγνώστου. Π, "Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδας", Πάτρα, 2000, σ. 18, (ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ)

Tyler, (1961), στην Μαλικιώση-Λοΐζου. Μ, «Συμβουλευτική Ψυχολογία», Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, δ έκδοση, Αθήνα, 1996, σ. 17

Zavalloni M- Christine Louis-Guerin, «Κοινωνική Ταυτότητα και συνείδηση-Εισαγωγή στην Εγώ Οικολογία», μετάφραση: Ρήγα. Α.Β. & Θεοφιλοπούλου. Κ, Εκδόσεις: Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1996

Περιοδικά

Ελληνικά

Γεωργιάς. Δ, Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, "Έμπειρίες, στάσεις και προσδοκίες μαθητών από το Λύκειο, τον ΣΕΠ και το Πανεπιστήμιο", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, Οκτ & Δεκ. 1991, τ. 18-9, σ. 43-66

Γεωργιάς. Δ, Μπεζεβέγκης. Η, Γιαννίτσας. Ν, "Ίκανοποιήσεις και απογοητεύσεις μαθητών και πρωτοετών φοιτητών από το Λύκειο στο Πανεπιστήμιο", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, Μαρ&Ιουν 1992, τ. 20-1, σ. 99-115

Καλαντζή-Αζίζι. Α, "Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών: Ένας θεσμός εκπέμπει SOS**", Τετράδια Ψυχιατρικής, Οκτ&Δεκ 2000, τ. 68, σ. 38-9

Κιούσης. Σ, "Το μέλλον των εισαγωγικών εξετάσεων και η προετοιμασία των νέων για τη μετάβαση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, Μαρ & Ιουν, 1996, τ. 36-7, σ. 45

Μόλμπερ. Γ, Γιαννικάκης. Η, Καλαντζή-Αζίζι. Α, "Επιδράσεις μαθημάτων ψυχολογίας στον τρόπο ζωής φοιτητών και σπουδαστών", ΕΚΛΟΓΗ, Οκτ-Νοέμ-Δεκ 1992, τ.102, σ. 319-326

Παπαδιώτη, Β. Δαμίγος. Δ, Τζάλλα. Α, Σιαφάκα. Β, Ντόκα. Α, "Έμπειρίες από το Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων", Επιθεώρηση Συμβουλευτικής & Προσανατολισμού, Μαρ & Ιουν, 2002, τ. 61-75, σ. 61-75

Ξένα

Carney-Crompton & Tan, (2002), στους Gary M.J, Kling. B, and Dodd N.B, "A Program for Counseling and Campus Support Services for African American and Latino Adult Learners", Journal of College Counseling", Spring 2004, v. 7, p. 18

Chislom. M, (1998), στους Gerald L. Stone, Kristin M. Vespia and Jason E. Kanz, "How Good is Mental Health Care on Universities", «Journal of Counseling Psychology», 2000, τ. 47, σ. 498

Clark. M. A, Severy. L, and Sawyer. A.S, "Creating Connections: Using Approach in Career Group Counseling With College Students From

Diverse Cultural Backgrounds”, Journal of College Counseling, Spring 2004, v. 7, p. 24-31

DeVaney & Hughey, (2000), στους Clark. A.M, Severy. L, and Sawyer A.S, “Creating Connections: Using a Narrative Approach in Career Group Counseling With College Students From Diverse Coultural Backgrounds”, Journal of College Counseling, Spring 2004, v. 7, p. 26

Freud. S, (1956), στον Jacobs Michael, “That Psychotherapy and Counseling Trainings should be based on Universities”, «European Journal of Psychotherapy», Δεκέμβριος 2002, τ. 5, N. 4, σ. 349

Jenkins, (1999), στους Gary. M.J, Kling. B, Dodd. N.B, “A Program for Counseling and Campus Support Services for African American and Latino Adult Learners”, Journal of College Counseling, Spring 2004, v. 7, p. 19

Sosabowski. H. M, Bratt. M.A, Herson. K, Oliver. W.J.G, Sawers. R, Taylor. S, Zaoui. A-M, Denyer. S.P, “Enhancing Quality in the M. Pharm, Degree Programme: Optimization of the Personal Tutor System”, Pharmacy Education, June 2003, V. 3 (2), p. 103-8

Ημερίδα

Καλαντζή-Αζίζι. Α, «Πρόληψη σε θέματα ψυχικής υγείας νέων: Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για Φοιτητές», Αθήνα, 23 Νοεμβρίου 2001

Συνέδρια

Καλαντζή-Αζίζι, Α. “3^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ψυχολογικής Έρευνας”, «Ψυχολογική Συμβουλευτική Φοιτητών: Εμπειρίες από την Ελλάδα και άλλες χώρες», Αθήνα 29.5-2.6.1991

Unesco, (1998), στην Καλαντζή-Αζίζι. Α, “Συμβουλευτικά Κέντρα Φοιτητών: Ένας θεσμός εκπέμπει SOS**”, Τετράδια Ψυχιατρικής, Οκτ & Δεκ 2000, τ. 68, σ. 38-9

Πτυχιακή εργασία

Τσιρτσώνη. Ζ, Αναγνώστου. Π, “Οι Συμβουλευτικοί Σταθμοί στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση της Ελλάδός”, Πάτρα, 2000

Έρευνα

Ευσταθίου, Ευθυμίου, Καλαντζή-Αζίζι, (2000), στην Καλαντζή-Αζίζι. Α, Ημερίδα: «Πρόληψη σε θέματα ψυχικής υγείας νέων: Συμβουλευτικές Υπηρεσίες για Φοιτητές», Αθήνα, 23 Νοεμβρίου 2001

Διευθύνσεις παγκοσμίου ιστού σχετικές με το θέμα

www.ad.rhul.ac.uk/ Ruth Caleb, 2003, Beyond the Individual: The roles Offered by University Counselling Services, 2004

www.counselling.cam.ac.uk/ University of Cambridge-Counselling Service, 2003

www.counseling.uchicago.edu// Student Counseling and Recourse Services. University of Chicago, 2003

www.counselling.uchicago.edu// University of Chicago, medication, 2003

www.e21.gr/ Μπάλλας, “Περισσότεροι φοιτητές-δυσκολότερη προσαρμογή”, 2003

www.hucs.uk/ AUCC, (2001), στην Eileen Smith, “Counselling in Higher Education”, 2002

www.UniversityofChicagoStudentCounseling.htm/ Krammer. A.M. Th, MD, “Screening for Mental Health”, 2003

www.uoa.gr/ Ευσταθίου. Γ, “Σκοποί, δομή οργάνωση, υπηρεσίες του Συμβουλευτικού Κέντρου Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών”, 2002

www.skepi.gr/ Συμβουλευτικό Κέντρο Φοιτητών του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων